

ΚΙΜΩΝ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

Πρὸς τὸν Κύριον Γεώργιον Δροσίνην.

Ἄγαπῆτέ μοι φίλε!

Ἐν τῇ ξένῃ φιλολογίᾳ οἱ τῆς ψυχολογικῆς καὶ οἱ τῆς ῥεαλιστικῆς σχολῆς ὁπαδοί, πολέμιοι ἀντιμέτωποι, οὔτε θέλουσι νὰ ἀκούσουν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ συνδιαλλαγὴ των, ὅτι ἡμπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν Τέχνην ἢ σύμπροξινς ἀμοφοτέρων.

Τὴν διδασκομένην ὀργανικὴν ταύτην ἐχθρότητα μεταξὺ τῶν δύο συστημάτων ὁ Σεμπουλιὲ ἀνήγαγεν εἰς δόγμα «Εἶναι ἐξ ἴσου ἀδύνατος, λέγει, ἡ συναρμογὴ τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς φυσιολογίας ἐν τῇ μυθιστορίᾳ, ὅπως ἡ σύμμιξις τοῦ Ἰδεώδους πρὸς τὸ Πραγματικὸν ἐν τῇ Τέχνῃ. Ἡ τὸ ἓν θὰ φονεύσῃ τὸ ἕτερον, ἢ ἡ ἀναπόφευκτος πάλῃ αὐτῶν θὰ φονεύσῃ τὸ ἔργον».

Ἄλλ', ἐν κύριον τῆς ῥεαλιστικῆς σχολῆς γνώρισμα εἶναι ἡ ἀναπαράστασις τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, οἷος ἐμφανίζεται πρὸ ἡμῶν, τί ἄλλο πράττει ἡ ψυχολογικὴ ἢ νὰ ἀναπαριστᾷ τὸν ἐσώτερον κόσμον τῆς ψυχῆς, ἀφοῦ φωτισῇ τοὺς σκοτεινοὺς καὶ δαιδαλώδεις αὐτῆς λαβυρίνθους;

Δὲν εἶναι κατ' οὐσίαν ῥεαλιστικαὶ ἀμοφοτεροι;

Καὶ διατί, ἀντὶ νὰ ἀμελῶμεν τῶν ψυχολογικῶν φαινομένων τὴν ἐρευνᾶν καὶ τὴν ἀνάλυσιν, ἢ ἀντὶ νὰ παρορῶμεν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου τὴν ἀναπαράστασιν, εἴτε ἐν τῇ ἀψύχῳ δημιουργίᾳ, εἴτε ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ δράσει, νὰ μὴ θεωρῶμεν ἐξ ἴσου ἀμοφοτέρα ἀπαραίτητα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς τέχνης τοῦ καλοῦ λόγου;

Τὸν τοιοῦτον συνδυασμὸν, τὴν τοιαύτην τῶν δύο ἀντιθέτων τούτων συστημάτων συμφιλίωσιν ἀπεπειράθη ἐν τῷ Κίμωνι Ἀνδρεάδῃ.

Ἄν ἦναι δυνατὴ ἡ εἰρηρικὴ αὐτῶν συμβίωσις, ἢ ἂν ἀλληλοφονεύονται ἢ φονεύουν τὸ ἔργον ἐγὼ δὲν εἶμαι ἀρμόδιος νὰ ἀποφανθῶ μόνος ὁ ἀναγνώστης θὰ κρίνῃ.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς μυθιστορίας ἐλήφθη καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐξελίξεις ἐκ περιστάσεων ἀντιγραφεισῶν ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ, ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν κοινωνικοῦ βίου. Συνήτησα ταύτας κατὰ τύχην, ἢ δὲ τύχη εἶναι κατὰ τὸν Βαλζάκ ὁ ἀριστος ἐν τῷ κόσμῳ μυθιστοριογράφος.

Βάσεις ἐν αὐτῇ ὑπόκεινται ἡ εὐεργεσία καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ἢ σχέσις ἀμοφοτέρων, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύτη, καὶ τὰ ψυχολογικὰ προβλήματα τὰ ὅποια γεννοῦν.

Θὰ εὐρουν, ἐλπίζω, ἐν τῇ μυθιστορίᾳ ταύτῃ οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἐστίας τῶν προβλημάτων τούτων τὴν ἀνάλυσιν, ἀλλ' ἔχι, φοβοῦμαι, καὶ τὴν λύσιν.

Ἵσοι τυχὸν κατακρίνουν σελίδας τινὰς ὡς λίαν σκιερὰς, ὡς λίαν ἴσως ἀπαισιοδόξους, ἃς λάβουν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐν ὁρίζοντι σκοτεινῷ ὅλα ζοφοῦνται, τῆς φιλολογίας δὲ ἔργον δὲν εἶναι ἡ ἀπολογία τῆς εὐγενείας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἀλλ' ἡ πιστὴ αὐτῆς ἀναπαράστασις.

Χαίρει.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἀπριλίου 1894.

Σὺς πάντοτε

EMMANOYHΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Α'.

Ἦγε φαίδραν ἐροτὴν τὸ Ναύπλιον τὴν 25 Ἰανουαρίου 1846.

Ἐωρτάζετο ἡ ἐπέτειος τῆς εἰσόδου τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως εἰς τὴν πρώτην ταύτην τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος πρωτεύουσαν.

Δὲν ἦτο δὲ τότε τὸ Ναύπλιον ἡ ἐρημος, ἡ σιωπηλὴ σύγχρονος πόλις.

Σήμερον προδίδει τὸ παλαιὸν μεγάλειόν του, διὰ τῶν ἐρειπουμένων τεχνῶν τῶν φρουριῶν του, μὲ τὰς ἐρήμους τηλεθόλων ἐπάλξεις, ἐφ' ὧν ἀναρτῶνται ἐπι ἀγρυπνῶν φρουρῶν ὁ πτερωτὸς τοῦ Ἁγίου Μάρκου λέων, τῆς τρομερῆς δημοκρατίας, τῆς γαληνοτάτης νύμφης τοῦ Ἀδρία τοῦ ἀγέρωχον ἐμβλημα. Οὗτος φρουρεῖ πάντοτε ἐκεῖ ἐντετειχισμένος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων καὶ πλαισιούμενος ὑπὸ τοῦ πρασίνου περιβλήματος ἀγριοσκῶν, γλυκορρίζης, καὶ λευκῶν στερομένων ὑπὸ τῶν κυανῶν ἐν σχήματι κωδωνίσκων ἀνθέων, ἅτινα συμπαθῆς ἢ φύσις ἀνάγει ἐκεῖ, παρηγόρους τῶν ἐνδόξων ἐρειπίων παραστάτας.

Ὅχι! ἦτο ἄλλοιον τότε τὸ Ναύπλιον. Διέσωζεν ἐπὶ ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ θερμὴν τὴν ζωὴν.

Τὸ κέντρον τῆς ἐθνικῆς ἐνεργείας κατὰ τὸν Ἀγῶνα, τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου ἢ προσφιλεῆς πόλις, ἐν ἣ ἡ μεγάλη αὐτοῦ διάνοια καὶ ἡ πατριωτικωτάτη καρδία εἶχον ἀριερωθῆ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶχε βρούσει τὸ πολῦτιμον αἷμα του, τοῦ νεκροῦ βασιλέως ἢ πρώτη πρωτεύουσα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σθεσθῆ ἐξ ἀπίνης. Ὑπερήσανον ἐνέκλειεν ἐπὶ ἐν τοῖς κόλποις του ὀνόματα ἐνδοξα, ἀνδρας δοξάσαντας τὴν Ἑλλάδα ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀνδρας τῶν γραμμάτων, ὧν ὁ βίος ὅλος εἶχε συνυφανθῆ μετὰ τῆς ἀναγεννηθείσης πατρίδος.

Ἐκτοτε ἐσθέσθη, κατὰ μικρὸν, ἡρημώθη ἡ πόλις τῶν μεγάλων ἀναμνήσεων. Ἡ ζωὴ τοῦ Ναυπλίου σήμερον εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ποιητικοῦ παρελθόντος, τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ σελίδων.

Ἀλλὰ μήπως δὲν ζῆ τις καὶ ἐν τῷ παρελθόντι; Μήπως ἡ διὰ τῆς μνήμης ἀναδρομὴ εἰς παλαιὰς ἡμέρας ὄλθου καὶ δόξης δὲν εἶναι ἡ μόνη ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς ἐκείνων, ὧν τὸ παρὸν εἶναι ἀνευ σκοποῦ καὶ τὸ μέλλον ἄμοισον ἐλπίδων;

Ἐκκίπτουν καὶ αἱ πόλεις, ὡς ἐκκίπτουν καὶ οἱ ἀνθρωποι. Καὶ ὅπως εἰς τὸν οἶκον ἐκπεσόντος εὐ-

πατρίδου τὰ οικογενειακὰ κειμήλια, ἅτινα μετὰ στοργῆς καὶ πόνου περιβάλλει τῶν ἀπογόνων ὁ σεβασμὸς ἀποτελοῦν τὰς ἀψύχους ἀναμνήσεις καλλιτέρων ἡμερῶν, τῶν ὁποίων μόνον ἱερὸς δύνανται νὰ ἀποξενωθῆ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδοξῶν πόλεων.

Διὰ τοῦτο συνέχεται ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἄλλους, ὅταν, ὡς συνέβη εἰς τὸ δῦσμαρον Ναυπλίου, ἡ σκαπάνη καὶ ἡ δυναμίτις καταρρίπτουν τὰ ἐπερήφανα τείχη τῶν, ὅπως ἡ λήθη μὴ προσκόψῃ ἐν τῷ μέλλοντι οὐδὲ πρὸ τῶν ἐρειπίων περισφιγγεται ἡ καρδιά, ὅταν τὰ ἐνδοξα τηλεβόλα τῶν ἐπάλξεων αὐτοῦ, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἀποτελεῖ ὁλόκληρον ἐποποιίαν, παραδίδονται εἰς τὸν γυδαῖον κερδοσκοπῶν, ὡς ὄγκοι ἀπλοῦ μεταλλοῦ διὰ τῆς σφύρας τῆς δημοπρασίας.

Ἀρχαῖοι ἐνετικοὶ ὄγκοι, τηλεβόλα φέροντα τὰ ἐμβλήματα τῆς μεγάλης τῆς Γαλλίας δημοκρατίας, ἅτινα θὰ ἀπετέλουν πολυτίμητα κοσμήματα τοῦ ἐθνομολογικοῦ μουσείου, διαρρηχθέντα διὰ δυναμίτιδος παρεδόθησαν εἰς τοὺς κερδοσκόπους. Ἐνδοξα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος λάφυρα ἐπωλήθησαν κατ' ὄγκον.

Ἄλλ' ἐπλανήθη ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκατεινῆς ομίχλης λυπηρῶν ἀναμνήσεων.

Ἐπανερχομαι λοιπὸν εἰς τὴν ἐποχὴν, ἀρ' ἧς ἄρχεται τὸ παρὸν ἱστορικόν.

Ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ φρούρια τοῦ Ναυπλίου ἠγείροντο ἐπὶ ἐπερήφανα καὶ τὰ τηλεβόλα ἀπειλητικὰ προέκυπτον ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων, ἄρτια ἐπὶ τῶν κυλιζάντων αὐτῶν.

Ἦτο ἡ ἐνάτη τῆς πρωΐας καὶ ἡ ὥρα τῆς δοξολογίας ἐπλησίαζε.

Ἡ ἱστορικὴ τοῦ Ναυπλίου πλατεία ἐν ἣ κατὰ τὸν Ἀγῶνα ἀντήχει ἡ εὐφλωττος καὶ φιλοπατρὶς τοῦ Γενναδίου φωνῆ, ἐβριθε κόσμου. Αἱ σάλπιγγες ἰδόνουν τὸν ἀέρα διὰ τῶν ἡγερῶν αὐτῶν τόνων, τὰ τύμπανα ἐκρότουν, ἐπάλληλα δὲ προσήρχοντο καὶ παρετάσσοντο ἐν αὐτῇ τὰ διάφορα σώματα, ἀναπτυσσόμενα κατόπιν εἰς τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸν μητροπολιτικὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ναὸν ὁδόν, τὸ περικλινὸν μὲ τὴν κυκλῆν στολῆν, μὲ τὰ βαρεῖα καὶ ὄγκωδη κράνη, μὲ τὰς πλατείας φελιδωτὰς ἐπωμίδας τῶν ἀξιωματικῶν, οἱ ἀκροβολιστὰὶ μὲ τὴν βαθυπράσινον περιβολὴν τῶν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐπάλξεων τῆς Ἀκροναυπλίας, τοῦ Παλαμηδίου καὶ τοῦ ἐπακτίου πυροβολείου τῶν Πέντε Ἀδελφῶν, παρετάσσοντο ἐτοιμοὶ ὅπως ὑπηρετήσωσι τὰ πυροβόλα, οἱ πυροβοληταὶ καὶ ὁ λόγος τῶν τεχνιτῶν τοῦ ὀπλοστασίου.

Ἄπασι ἡ πόλις εἶχε συγκεντρωθῆ ἐκεῖ. Καὶ αὐτοὶ τοῦ προαστείου τῆς Προνοίας οἱ κάτοικοι εἶχον συρρεῦσαι εἰς τὴν πρὸ τοῦ ναοῦ πλατεῖαν καὶ τὰ πυροβολεῖα.

Ἐθιμάζον ὄλοι τὸ παράστημα τῶν ἀνδρῶν, τὰς λαμπρὰς στολὰς.

Τὸ Ναυπλιὸν ἀρχαῖ τὸν στρατὸν εἶναι ἡ ἐκ παραδόσεως στρατιωτικὴ τῆς Ἑλλάδος πόλις· προσθήσατε δὲ εἰς ἐπίματρον ὅτι ἐκεῖνη ἡ ἄλογος ἀντιπάθεια κατὰ παντός στρατιωτικοῦ, ὡς ἂν ἦτο ὁ ἑλληνικὸς στρατός, στρατός κατακτητῶν καὶ ὁ λαός, λαός δορυλατῶν, ἦν, ἀπὸ τῆς προφάσεως μεμονωμένων παρεκτροπῶν, προάγει καὶ ἐκτρέφει

σήμερον, ὡς ἐκ συνθήματος, ὁ τύπος, δὲν εἶχεν ἐπιγεννηθῆ.

Ἄλλ' ἐνῷ τὴν ζωὴν ἀνελλίσσεται εἰς τὰ κέντρα, κατ' ἀντίθεσιν ἢ ἄνω πόλις, ἡ ἀπλουμένη εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ λόφου τῆς Ἀκροναυπλίας εἶχε μείνει τελεείως ἔρημος.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ὥραν, ξένοι καὶ ἀδιάφοροι πρὸς ὅλην αὐτὴν τὴν κίνησιν, ὁ Κίμων Ἀνδρεάδης, εἰκοσαετῆς νέος, καὶ νεῦνις δεκαοκταετής, ἐκθήνητο σιωπηλοὶ ἐπὶ τοῦ ἐξώστου μικρῆς οἰκίας, παρὰ τὸν ναῖσκον τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Ἄνευ πολλῆς ἐρεύνης προεδίδετο ὁ ἀδελφικὸς δεσμὸς αὐτῶν. Οἱ αὐτοὶ μέλανες ὀφθαλμοὶ πλακισιόμενοι ὑπὸ μακροτάτων βλεφαρίδων, ἡ αὐτὴ εὐθεῖα μετώπου καὶ ῥινὸς κατατομή, τὰ λεπτὰ χεῖλη, τὸ λευκὸν ὑπόχρον πρόσωπον ἀπετέλουν φυσιογνωμίας, ἐρ' ὧν ἐν ἀρμονίᾳ διεγράφετο ἔκφρασις ἀπείρου ἀγαθότητος, ἀμιλλωμένης πρὸς τὴν καλλονὴν αὐτῶν.

Ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν κατοπτρίζοντο σκέψεις πικραί, διαλογισμοί, αἵτινες ἔφερον τὸ χρῶμα τῆς μαύρης αὐτῶν περιβολῆς. Ἐν ἀρμονίᾳ δὲ πρὸς τὸ ἦθος τῶν ἐνοίκων ἦτο καὶ ἡ μικρὰ οἰκία, ἧς τὰ πενήγρὰ ἐπιπλα ἐκάλυπτον μελανὰ καλύμματα, σιωπηλῆ, ἔρημος, φέρουσα ἐπὶ πάντων ἀποτετυπωμένην βαρεῖαν τὴν σφραγίδα τοῦ πένθους καὶ ἀναδιδούσα ἀόριστον ἀπόνοιαν ἄλλους.

Σιωπηλοὶ, κατεγόμενοι προσηνῶς ὑπὸ τῶν αὐτῶν σκέψεων, προσέβλεπον βεμβῶι τὸ μεγαλοπρεπές, τὸ ἀπαρχμιλλοῦ γοητείας πανόραμα τοῦ ἀργολικοῦ πεδίου καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ναυπλίου θεωμένων ἀρ' ὕψηλόν.

Πλαγίως ὕψουται τὸ Παλαμηδί, προστάτης ἄμα καὶ δεσπότης τοῦ Ναυπλίου, πελώριος ὄγκος φαιτοῦ γρανίτου, πλακισιόμενος κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ τὴν ὑπερύψηλον, ὑπὸ τῶν ὀδοντωτῶν ἐπάλξεων, τῶν γωνιωδῶν προμαχῶνων, τῶν ἀγερῶων πύργων, ἀρῶνων σήμερον μαρτύρων παλαιῶν αἱματηρῶν ἀγῶνων, αἵτινες ὀρθοῦνται ἐπὶ ἀπειλητικοὶ πρὸ τοῦ βαθυκυάνου στερεώματος.

Καὶ πρὸς τὴν ἀγριότητα τῶν ἐπερήφάνων τούτων τειχῶν ἀνθαμιλλᾶται ἡ φύσις, ἡ ὁποία ἐφύτευσεν ὑπὸ τὰ θεμέλια αὐτῶν καὶ μέχρι τοῦ πεδίου, βράχους ἀπορρώγας, ἀθάτους, ἐρυθρομέλανας, τραχεῖς, ἀγρίως διατεινομένους, ἐνῷ στέφουν καὶ περιβάλλουν αὐτοὺς πελώριοι κῆκοι, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τὴν περιπτύξιν τὴν θερμὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀρμόζουν τὸ ὡς ὀξειδωμένου χαλκοῦ πράσινον αὐτῶν χρῶμα πρὸς τὸ ἰσχυρὸν τῶν βράχων.

Ἐκεῖθεν οἱ γραφικώτατοι τῆς Προνοίας λόφοι, στερόμενοι ὑπὸ πυκνῶν κυπαρίσσιων, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀναθρώσκουν αἱ ὄξειαι κατατομαὶ κωδωνοστασίων τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ οἱ βουνοί, ἡ Τίφυς, τὸ ἀργολικὸν πεδίων εὐρύ, ἀτέρμον, ὡς πρασίνη θάλασσα, ποικιλλόμενον, ὑπὸ τῆς λαμπρόδονος τῆς ἀργυρολευκοῦ τῶν νωθρῶν ὑδάτων τῶν ἰλῶν, κατοπτρίζοντων τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἀργυροκυάνον· καὶ εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ τὸ Ἄργος λευκάζον μακρὰν ὑπὸ τὸ ἄπλετον τοῦ ἡλίου φῶς, ὁ ὁποῖος ρειδωλὸς πρὸς τὸ Ναυπλιόν, ἐκχεῖ σπατάλλας ἐπ'

αὐτοῦ τὰς χρυσὰς ἀκτίνας του, ἐνῷ ὑπὸ τὴν περιπτύξιν τῶν προκύπτων χρυσίζοντα τῆς ἐρειπωμένης τοῦ Ἄργους Ἀκροπόλεως, τῆς παλαιῆς Λαρίσσης τὰ ἐρείπια. Καὶ προχωρεῖ καὶ ἐξελλίσσεται ὁ κύκλος τοῦ ἀπαρχμιλλοῦ πανοράματος καὶ χρυσοπράσινον προκύπτει τοῦ Ἐρασίνοιο τὸ σφριγῶν δασύλλιον, δαψιλῶς ἀρδευόμενον ὑπὸ τῆς κειροῦ πηγῆς τοῦ Κερκαλίου, καὶ διαγράφονται ἀντικρυ φαιδρὰ τὰ χαριέντα τοπεῖα τῆς Λέρονος τῆς γραφικῆς.

Καὶ τὸ πλαίσιον τοῦτο, εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ ὁποῖου μετὰ τόσου εἰργάσθη ἔρωτος ἡ φύσις, περιβάλλει τὸν κόλπον τὸν ἀργυροκυάνον, τὸν ὁποῖον οὐδεμία ρυτιδώνει αἴρας πνοῆ, καθρέπτει ἀγαντὴ τοῦ θυμῆρος τοπεῖου κατοπτρίζοντα τοὺς ὀλοπρασίνοους αἰγιαλοὺς, τὰς ἐκ γόρτου καλύβας, τοὺς καλυμῶνας τῆς ἐκείθεν τοῦ ὀπλοστασίου λιμνοθαλάσσης. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ὕψους τούτου καθρέπτου ἀναδύεται τὸ ἐπιθαλάσσιον φρούριον, τὸ Μπουρτζι, μὲ τὰς ἐρειπωμένας ἐπάλξεις ἀντανακλωμένας εἰς τὰ κατάργυρα νερά, διὰ θλωμένων γραμμῶν, διὰ χρωματισμῶν ἀμυθῆτου ἠδύτητας καὶ ἀρμονίας.

Ἄλλ' εὐρύτερον ἐπὶ ἐξελλίσσεται ἐν δευτέρᾳ γραμμῇ τὸ μοναδικὸν πανόραμα. Αἱ Μυκῆναι, ταμίον τόσης παλαιᾶς δόξης, τὰ Δερβενάκια ἐξαγγέλλοντα τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος στρατηλάτου, ἐνῷ ὀπισθεν τοῦ Ἄργους διαφραίνονται λευκόραια τὰ κύματα ἐπαλλήλου σειρᾶς ὄρεων δι' ἀτόνων καὶ ἀόριστων χρωματισμῶν διαγραφόμενα, τὰ ὁποῖα καταλήγουν εἰς ἀμυθρόν, ἀμυθρόλον, νεφελώδη ὄγκον, τὴν Κυλλήνην τὴν γιονόβλητον, πλαγιώτερον τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ ὀπισθεν τῶν Μύλων τὸ Παρθένιον, ἐρ' οὐ ἐλικσειδῆς σθένονται ἡ πρὸς τὴν Τρίπολιν ὁδός.

Ἐπὶ τοῦ πανοράματος, τοῦ πλήρους μελαγχολικοῦ γοῆτρον τοπεῖου τούτου ἐπλανῶντο τῶν δύο ἀδελφῶν τὰ βλέμματα, παρακολουθοῦντα ἀσυνειδήτως τὰ ἀλειυτικὰ ἐφόλια τὰ ὁποῖα παρέπλεον τὸ Μπουρτζι, ἡ τὰς κατευθυνόμενας πρὸς τοὺς Μύλους λέμβους τῶν ὁποίων τὰ ἰστία, πλαδαρά, ἀκινήτουσιντα οὐδεμία ἐκόλπονεν ἀνέμου ριπή.

Λέγεται ὅτι αἱ ἀγαπώμεναι ψυχὰὶ ἀκούουν τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν σκέψεις.

Διὰ τοῦτο λεληθῶτως, ὡς ἐκ σιωπηρᾶς συνεννοήσεως τῶν καρδιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι κοινούς εἶχον τοὺς πόνους, τὰ βλέμματα τῶν δύο ἀδελφῶν προσηλώθησαν εἰς τὸν στέροντα τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Ναυπλίου λόφου, ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ ὁποῖου ὁ ὑπὸ Βαυαροῦ καλλιτέχνη λαξευθεὶς γιγάντειος λέων ὑπνώττει τὸν ἀτέρμονα ὕπνον τῶν νεκρῶν.

Καὶ στρέφουσα πρὸς αὐτὸν βλέμμα ἔμπλεον ἀρήτου στοργῆς ἡ κόρη

— Ἐκεῖ, εἶπε, Κίμων, ἐκεῖ ἀντικρυ, μαζὺ μὲ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα μας ἐθάρηκε κάθε μας χαρὰ. Τῆς γλυκειᾶς μάνας μας τὴ μορφή, τὸ χαμόγελο, τὰ χεῖλη, μόλις τὰ θυμοῦμαι, ἀδελφέ μου, ἀόριστα, σθυμμένα, σὺν ὄνειρο συγκεχυμένο, ὄνειρο ποῦ ἀρίνει μὴ ἀνάμνησι γλυκεῖα, ἀλλὰ θολή, ὅπου τὰ μάτια τῆς μνήμης δὲν τὴν βλέπουν, γιὰ τὴν σκεπάζουν σὺν μαῦρα σύννεφα τὰ χρο-

νια! Καὶ πέρασαν τόσα χρόνια, ἀρότου ὁ Θεὸς μὲς ὀρφάνεψε ἀπὸ τῆ μάνας μας. Ἀλλὰ τὸν πατέρα μας, Κίμων, θαρρῶ πῶς τώρα θὰ τὸν ἀκούσω νὰ ἀνεθαίρη ἀργὰ τὴ σκάλα, πῶς τώρα θὰ ἴδουμε τὴν ἀγαπημένη μορφή τοῦ γλυκοῦ μας πατέρα, ποῦ ἦταν ἀπὸ τὰ μικρὰ μας χρόνια καὶ πατέρας καὶ μάνα γιὰ μᾶς.

— Γιατί, Μαρία, ἀδελφή μου σήμερα αὐτὸ τὸ θλιβερὸ μνημόσυνο τῶν γονέων μας σοῦ φέρνει πικρότερο τὸ δάκρυ στὰ μάτια; Γιατί σήμερα ἡ λύπη βαρύτερα σοῦ σφιγγεῖ τὴν καρδιά;

— Γιατί; μὲ ἔρωτες, Κίμων; Νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ, ἂν καὶ θὰ σὲ πικράνω. Γιατί πολὺ μαῦρη ὥρα ἐδιάλεξεν ἡ μοῖρα νὰ μὲς πάρῃ τὸν πατέρα. Ἄν αὐτὸς ἦταν ἐδῶ δὲν θὰ σὲ ἄφρινε ποτὲ νὰ κάμης, αὐτὸ ποῦ θὰ κάμης σήμερα. Δὲν θὰ σὲ ἄφρινε, ὄχι, νὰ θάψῃς τὸ μέλλον σου εἰς ἕνα στρατόνα. Ἐπιστήμων αὐτός, εἶχε τὴν πατρικὴ φιλοδοξία νὰ σὲ ἰδῇ ἐπιστήμονα καὶ σέ. Ἐνθυμεῖσαι, Κίμων, μὲ τί ἐνθυσιασμὸ ἐνεγράφησ προ ὀλίγων μηνῶν εἰς τὴν σχολὴν τῶν φυσικομαθηματικῶν; Τί σὲ κάμνει τώρα νὰ ἐπιθυμήσῃς τὸν στρατόνα, νὰ γραφῆς ἐθελοντής;

— Τὸ βλέπεις, Μαρία μου, ὁ πόθος τῆς στολῆς. Θέλω νὰ γείνω φαντάρος, καθὼς λέγουν εἰς τὸν στρατόνα, ἀπήνησε μετὰ μελαγχολικοῦ μειδιάματος ὁ Κίμων.

Καὶ βλέπων αὐτὴν θρηνοῦσαν ἐξηκολούθησε. — Μὲ ἀποκαρδιόσεις, χωρὶς τίποτα νὰ ἔμπορῆς νὰ μεταβάλης. Θὰ κάμω μέλλον, θὰ ἰδῆς· σὺ ἡ ἰδία θὰ χαίρεσαι καὶ θὰ μὲ κωμαρόσεις, ὅταν θὰ μὲ ἰδῆς σὲ λίγο ἀξιωματικό. Ὀλίγαις ἡμέραις μὲς χωρίζουν ἀπὸ τὴν εὐτυχὴ ἐνωσίαν σου μὲ τὸν Γεωργίον, διότι πρέπει νὰ γείνη γλήγωρα ὁ γάμος σας. Ὅταν μὲ τὸ καλὸ στεφανωθῆτε καὶ σὲ πάρῃ μαζὺ του στὴν Τρίπολι, ἐγὼ θὰ παρουσιασθῶ στὴ διοίκησι τοῦ συντάγματος καὶ θὰ στήσω τὸ σπιτάκι μου στὸ στρατόνα.

— Ὅχι, Κίμων, ποτὲ δὲν θὰ ἔμπορέσης νὰ μ' ὀδώσης τὴν ἐξήγησιν αὐτῆς τῆς αἰφνιδίως κλισεῖς σου διὰ τὸν στρατόν. Σὺ ἀπὸ μικρός, πνεῦμα μελετητικὸν καὶ σοβαρόν, φύσις μελαγχολικὴ καὶ ἀπομονωτικὴ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μεθύσης γιὰ χρυσὰ σειρήνια, γιὰ στολαῖς, γιὰ γαλιόνα; Σὺ ὠνεϊρεύεσο γνώσεις, ἐπιστημονικὴν δόξαν, πῶς ἄλαζες ἔτσι;

— Ἀλλαξά, ἀδερροῦλα μου, τί τὰ θέλεις; Τί κάθισαι καὶ ψυχολογεῖς διὰ νὰ ἐξηγήσης τὸ φαινόμενον, ὅταν τὸ βλέπῃς, τὸ ψηλαφῆς, χειροπιαστό; Δὲν βλέπω τὴ στιγμὴ νὰ βάλω τὴν οὐρανία στολή.

— Καὶ ὅμως, Κίμων, δὲν εἶναι πολλοὶ μῆνες ὅπου ἐγύρισες ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὅλος χαρὰ καὶ ὑπερηράνεα διὰ τὴν ἐγγραφή σου εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μας μὲ εἶχε πάρει, ἐνθυμεῖσαι, μαζὺ του εἰς τὴν βάρκα, νὰ σὲ δεγθῶμε ποῦ ἔργεσο. Εἴχαμε βγῆ ἐξω ἕως εἰς τὴν Παναγίτσα, καὶ σὺ ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ βαπόρι ἔσειες ἀντὶ μαντιλοῦ τὸ εἰσιτήριό σου. Εἶμαι, μὲς ἔλεγες, ἀκαδημαϊκὸς πολίτης. Καὶ ὅλη ἐκεῖνη τὴ βραδυὰ καὶ τῆς ἄλλαις ἡμέραις, ἕως τὴν ἡμέρα τῆς ἀρρώστιας

του δυστυχημένου πατέρα μας μας εσθήκονες το μυαλό με τα σχέδιά σου, με τους εύρεις επιστημονικούς όριζοντας όπου έβλεπες εμπρός σου, με την τελειοποίησι των σπουδών σου εις την σχολήν των γεφυροδοποιών εις το Παρίσι και με χίλια άλλα όνειρα. "Όλα αυτά τα άπρηνήθης, Κίμων;

Εις τους λόγους τούτους της αδελφής του ο νέος έστρεψε την κεφαλήν διά να καταπνίξη λυγμόν, διά να αποκρύψη άπειθές δάκρυ, το όποιον, μεθ' όλην την δύναμιν της θελήσεως, ην κατέβαλεν, εκύλισεν ύποπνέμον επί της παιδικής αυτού μορφής. "Αλλά παρευθύς έρώτισε το δάκρυ τούτο το μειδιάμα, όπως ήλικική άκτίς της βροχής τας σταγόνας, αΐτινες επικάθηνται των άνθέων.

— Και όμως αυτό τό παράξενο, είπε, τό βλέπεις, Μαρία, και έγώ δε ο ίδιος δεν έπιγερω να τό εξηγήσω. Με κατέλαβε ανεξήγητη άκδηά δι' όλα αυτά, όπου με ένθουσίαζαν πριν χάσωμεν τον πατέρα μας. Δεν ήμπορώ να ιδώ πλεία τον μαυροπίνακα. "Όταν πιάνω την κιωλιά ή τό σφουγκρι, μου φαίνεται πως έχω στην παλάμη μου καμμία συχαμερή σαύρα. "Ό άγνωστος X με τρομάζει, όπως τά φαντάσματα τρομάζουν τά μωρά, και με καταλαμβάνει ναυτία, όταν βλέπω εμπρός μου αλγεβρικούς τύπους. Τι να κάμω; Τό ήθελα και έγώ; Τά αισθήματα, βλέπεις, δεν επιβάλλονται, ούτε αΐ κλίσεις. "Ερχονται άπρόσκλητα και φεύγουν χωρίς να τά διώξης. "Εκει που έχεις μιá καρδιά ζεστή, όλη φλόγα και ένθουσιασμό, ξεμερώνει ένα πρωί και βλέπεις άξαρνα πως δεν άπόμεινε από αυτή, παρά μιá μηχανή για να ξεχωρίζει τό βρώμικο αίμα από τό παστικό. Κλαίεις, αδερρούλα μου, τό βλέπω, σε λυπώ. Και όμως έχεις άδικο. Γιατί, όταν σε λίγον καιρό θά με δής άξίωματικό λεβέντη με την ούρανή στολή, τά άσημένα γαλόνια και της σπαλέταις να λαμποκοπούν, θά κλαίς από χαρά για την εύτυχία του αδελφού σου. "Ελα, διώξε αυτές της πίκραις, διώξε της, Μαρία μου. Και την έσφιγγεν επί της καρδιάς του και την ήσπάσθη μετ' άρετήτου στοργής την όρρανήν αδελφήν του, τον μόνον, όν είχεν εν τώ κόσμω δεσμόν.

"Ός να ήθελον δε να κορυφώσουν τον άρηφιλον ένθουσιασμόν του νεαρού έθελοντού, την στιγμήν εκείνην τά πυροβόλα εκρότησαν βαρύγδουπα, λευκοκύανοι δε νεφέλαι, ως άλλως δόξης περιέβαλον τας επάλξεις του Παλαμηδίου και την επ' αυτών κυανόλευκον, ένφ εις ταύτα άπήντα ή βροντή των πυροβόλων της Άκροναυπλίας και των Πέντε Άδελφών.

B.

Και όμως όχι, δεν ήτο άληθές, ότι ο ένθουσιασμός διά την ζώην του στρατώνος ύπηγόρευεν εις τον Κίμωνα Ανδρεάδην την άπόφασιν ταύτην. Δεν τον έπτόουν τά μέλανα πελάγη των λογαριθμών, ούδ' έραβήθη ποτέ τους σκοπέλους του διαφορικού και ολοκληρωτικού ύπολογισμού.

"Όχι, ο άτυχής νέος ελάτρευε μετά πάθους την επιστήμην εις ην είχεν άφιερωθή.

"Αλλ' έπρεπε μετά τον θάνατον του πατρός του

να παραιτηθή των πόθων του, των επιστημονικών όνειρων, έπρεπε να προσφέρει εις τον βωμόν της στοργής της όρρανης αδελφής του εις θυσίαν όλας του μέλλοντός του τας έλπίδας. Και ή θυσία αυτή ήτο τοσοούτω μάλλον έξοχος, τόσω μάλλον μαρτυρική, καθόσον έμενε κεκρυμμένη, άφρωνος.

"Επρεπεν ή Μαρία του ποτέ να μή μάθη, ώ ποτέ, ότι ο αδελφός αυτής χάριν της άποκαταστάσεως της άπεξενούτο και του τελευταίου όβολου της πατρικής περιουσίας, ποτέ να μή έννοήση ότι ο Κίμων, τον όποιον ή προς τον πατέρα αυτού κοινωνική στοργή και εκτίμησις περιέβαλλε κατ' άντανάλασιν παιδα έτι, δεν είχε τό σθένος, όπως χάριν των εν τώ πανεπιστημίω σπουδών μεταβληθή εις ύπνέτην, κενόνων καθ' εκάστην μέχρι τρυγός τό ποτήριον του έξευτελισμού και των ταπεινώσεων. "Η εξ ιδιοσυγκρασίας και άνατροφής ύπερηράνεια αυτού επανεστάτει πρό της ιδέας ταύτης, και όταν κατορθώνων να αποβάλη πᾶσαν εγωϊστικήν σκέψιν ήρώτα έκαυτόν, εάν τώ έπιτρέπετο να καταστήση τό επώνυμον του πατρός του, του έφρέτου Ανδρεάδη, επώνυμον οικοσίου ύπνέτου, ή συνείδησις του άπεκρίνετο με έν κατηγορηματικώτατον άυστηρόν όχι.

Προέκρινε λοιπόν να ύποστη όλας τας στερήσεις, όλας τας κακουχίας, όλας τας εκ της τραχύτητος του στρατιωτικού βίου πικρίας, διά να δημιουργήση εις έκαυτόν έντιμον μέλλον εν τη κοινωνία, άλλα μέλλον του όποιου τό τίμημα, ούδε κατά πολλοστημόριον να καταβάλη ή ιερά των γονέων αυτού περιουσία, την όποιαν ολοκληρον προώρισεν ως υλικόν, όπως πήξη της αδελφής αυτού την εύτυχίαν.

Και δεν ήτο μεγάλη ή περιουσία αυτή. "Η οικία των, μιá σταριδάμπελος και όλίγαί γαίαι εν τώ άργολικώ πεδίω άπετέλουσιν ολοκληρον την προίκα, την όποιαν ή μήτηρ αυτού είχε φέρει εις τον πατέρα του. Διά των προσόδων ταύτης και του πενιχρού μισθού του, άνέπτυσσε και έμόρφωσε τά από τρυφερωτάτης ήλικίας στερηθέντα την μητέρα τέκνα του ο πατήρ του Ανδρεάδου.

Καθ' ην δε εποχήν άρχεται τό παρόν διήγημα ή πρώτη χαρά έμελλε να δροσίση την χειμασθεισαν ψυχήν του, της κόρης του ή έννοσις μετά του εκ Τριπόλεως νεαρού δικηγόρου Γεωργίου Βάγιου. "Αλλ' ή χαρά αυτή δεν έπεφυλάσαστο εις αυτόν υπό της μοίρας. "Όξεία πνευμονία τον άφήρπασεν ένα μόλις μήνα μετά την μνηστείαν της κόρης του.

Του πατρός της Μαρίας ο θάνατος έψύχρανε πολύ τά προς την κόρην αισθήματα του Γεωργίου Βάγιου. Διά την πλειονότητα των ανθρώπων ή δυστυχία είναι πολύ άποθητική, και πολύ δραστικόν των καρδιών αυτών ναρκωτικόν ή όρρανή και ή έρήμωσις.

Διά του μετά της Μαρίας γάμου ο νεαρός δικηγόρος δεν απέβλεπε μόνον εις την μικράν αυτής προίκα, ή όποία άπετέλει τό ήμισυ της πατρικής περιουσίας, διότι τό έτερον ήμισυ ο εξ ίσου λατρεύων τά τέκνα του πατήρ προώριζε διά την εύρειαν επιστημονικήν μόρφωσιν του Κίμωνος, άλλ' απέβλεπε και εις την προστασίαν του πατρός της Μα-

ρίας. Δι' αυτής ήλιπιζε να εισέλθη εις την δικαστικήν ύπηρεσίαν, δι' αυτής ώνειρευετο να άνέλθη ταχέως τας βαθμίδας της δικαστικής ιεραρχίας.

"Αλλ' ο θάνατος κατέρριψε τό έρεισμα τούτο και μετ' αυτού όλα τά πρακτικά σχέδια του μνηστήρος της Μαρίας.

Ποίος ήθελε συλλογισθή πλέον τά όρρανά του Ανδρεάδη; Καλή και άξία ή κόρη, ποιός λέει, όχι, μα ή προίκα της δεν ήταν διά τέτοια για να βάλη αυτός νέο παιδί ακόμα τό χαλινάρι στη μύτη, χωρίς να κινή συγγενείς, που να του κάμουν πλάταις να τραβήξη μπροστά, να του παρασταθούν. Θά ήταν κουταμάρα μιá τέτοια άπόφασιν. Τό πλείον προόνιμο είναι να εύρη ώμορφο τρόπο να ξεκόψη. "Α! αν ήθανε και τό μερτικό του ο Κίμων, τότε άλλαζαν τά πράγματα, μα γίνεται να περιμένη απ' αυτόν, έξυπνο παιδί, τέτοια βλακεία; Να δά ή ώρα!

"Ενεκα των σκέψεων τούτων ή εν τώ οικω του Ανδρεάδου ένσηψασα συμφορά άπώθει τούτον απ' αυτού, ως άπώθει τό πλοϊον μακράν έρήμου άκτής άπόγειος ριπή.

"Ο Κίμων ένόησε πάντα ταύτα. Μεθ' όλην την νεαράν αυτού ήλικίαν εισέδω βαθύτατα εις τας μυχιούς σκέψεις του μνηστήρος της αδελφής του.

Και δεν ήτο διόλου παραδόξος ή πρόωρος ώριμότης του όρρανού τούτου παιδιού.

Είπε άληθές, ότι ή εικοσαέτις νεότης, ως ο κάλυξ ο διακνιγόμενος υπό της ήλικικής άκτίνας τό φιλημα, τό έαρ τούτο της ζωής, περιβάλλεται από χρυσιζοντα ρόδινον όρίζοντα, ή φωνή της είναι τό γλυκύ του κορδαλού ήσμα, άνιπαμένου με φρισσούσας τας πτέρυγας υπό χαράς, και χαϊρετίζοντας την αύγήν, οι διαλογισμοί της είναι έλπίς, αΐ προβλέψεις της εύδαιμονία. "Ω, την εύτυχη ήλικίαν! πως περιβάλλεται αϊγλήσσαν την φωτεινήν γλαυύδα της χαράς! Οι γλυκείς, οι έμπλεσι άθωότητος όρραλμοί της εις του φθόνου και του μίσους τους μορφαμούς διορώσι της αγαθότητος και της άγάπης τό μειδιάμα, και εκλαμβάνουσιν ως ψιθυρον της αύρας επί των άνθέων, τον υπό τά χορτα θρούν της συρομένης έχιδνης, και τον συγκεχυμένον θόρυθον τον εκ των δυσήνων κραυγών της κοινωνικής ζωής, ως άρμονίαν χορού άγγέλων. Τίποτε μέλαν, τίποτε αστεινόν, εις τό πολύχρωμον τούτο καλείδοσκοπίον, εν τώ όποίω βλέπει την ζώην ή εικοσαέτις νεότης.

"Αλλ' όχι πάντοτε.

Τά παιδία τά όποια είδον την συμφοράν, παρακαθημένην εις την κοιτίδα των ώριμαζουσιν προώρων. Μεταπηρώσι εν τη κλίμακι της ζωής δι' ενός άλματος, άσυνειδήτως από της παιδικής ήλικίας εις του άνδρός την ώριμότητα, χωρίς να πατήσωσι της νεότητος την βαθμίδα και βυθίζονται ταχέως εις την όμιχλώδη των άναμνήσεων έρημον, χωρίς να διέλθωσι διά των όάσεων των πόθων και των έλπίδων. "Η έλλειψις ιδίως του φωτός και του θάλπου της μητρικής στοργής, από των πρώτων του βίου έτών, διώκει τό όρρανον μακράν της νεότητος, θεωμένης εν άπόπτω ως άπωτάτη όμιχλοσκε-

πής γή, μακράν του έαρος, της ζωής, διαρκώς χειμαζομένης, ως αΐ πολικαί χώραι, τας όποίας δεν ζωογονεί του ήλίου τό μειδιάμα.

Ούτω άνειλίχθη και του Κίμωνος ο παιδικός βίος.

Αι πρώται αυτού έντυπώσεις συνεδέθησαν προς τό πένθος. Και εν τη όμίχλη του παρελθόντος εσθέσθησαν αΐ άναμνήσεις των θωπειών της ταλαιπώρου αυτού μητρός, και δεν ήδύνατο πλέον να άναπολήση την γλυκύτητα των φιλημάτων της.

Ποσάκις άπεπειράθη συγκρατών την κεφαλήν να διίδη διά των όρραλμών της μνήμης την συμπαθή μορφήν της γλυκείας αυτής μητρός, περι της όποίας καθ' εκάστην ώμίλει εις τά όρρανά της ο δυσμοίρος πατήρ των. Ποσάκις προσεπάθησε να άναπολήση τό ούρανιον μειδιάμα, με τό όποιον ρωτίζει την μορφήν της μητρός ή στοργή, όταν κούπη επί της κοιτίδος των τέκνων της. Τίποτε τούτων.

"Ενθυμείτο μόνον άμυδρώς, συγκεχυμένως, όπως άναπολούμεν όνειρον τρομακτικόν, ότι ήμέραν τινά ο πατήρ του όλολύζων τον έλαθεν εις την άγκάλην του, κρατούντα έτι τά παιδικά του άθύρματα και τον έφερε προς την μητέρα του εξηπλωμένην, άφρωνον, λέγων προς αυτόν να την φιλήση, πολύ να την φιλήση, γιατί φεύγει, γιατί δεν θά την ιδή πλεία.

"Εκτοτε ή άνάπτυξις του έχώρει άμοίρος χαράς.

Την μελαγχολικήν του δε ροπήν, πλείοτερον εξέτρεπε του πατρός του ο άπαραμύθητος πόνος, ούτω τά δυο αυτά όρρανά ή διά της οικίας των πτήσις του Θανάτου, συνέσφιγγε στενώτερον υπό την πατρικήν άγκάλην, ως του ιερακος ή πτήσις συσφιγγει υπό τας πτέρυγας της όρνιθος, τους νεοσσούς.

"Υπό τοιαύτας συνθήκας ώριμασε προώρων ο Κίμων. "Από μικράς ήλικίας ένόησεν, ότι επεβάλλοντο εις αυτόν καθήκοντα ιερά.

"Ενφ δε τον πατέρα αυτού άπησχόλουσ της ύπηρεσίας του αΐ πολύμοχθοι μέριμναι, αυτός ένθυσίαζεν όλας της άνεσεως του τας ώρας ύπερ της μικράς αδελφής του. Πατήρ αυτός τότε, μήτηρ, αδελφός, άφιερούτο εις τό να καλλύνη τό πνευμά της, να μορφώση την καρδίαν της, να την ψυχαγωγή.

Του λεπτού πνεύματος και της έυγενούς ψυχής του τά χαρίσματα είχε καλλιεργήσει ή συμφορά, ή όποία διέσχισε την καρδίαν του, όπως ή ίνυς, ήτις διασχίζει τά στέρνα της, καλλιεργει την γήν. "Εγνώριζε πολλά, εις πολλά έβάθυνε κατά την ήλικίαν, καθ' ην συνήθως ή νεότης εις μόνην την ήδονήν και την τέρψιν άποβλέπει.

Διά τούτο διακνιγέστατα ένόησε του μνηστήρος της αδελφής του τά σχέδια και τας σκέψεις.

Κατά πᾶσαν άλλην περίπτωσιν αυτός ήθελε ματαιώσει τον γάμον αυτόν. Τοιοῦτοι αϊωνοί δεν ήσαν ένθαρρυντικοί διά την μέλλουσαν εύτυχίαν της αδελφής του.

"Αλλά τον έπτόει ή διάλυσις της μνηστείας της όρρανης κόρης. Τι θά έλεγεν ο κόσμος; Τά αΐτια της ματαιώσεως του γάμου τούτου δεν θά έσθίριζεν ή κοινωνική μοχθηρία εις λόγους δυσφημίας της πτωχής αδελφής του; Και μετ' αυτό τό προη-

γούμενον πώς να ἐλπίση εἰς εὐτυχὴ ἀποκατάστασιν τῆς Μαρίας του; "Α! Οὐχί. Τὰ δύσμοιρα ὄφρανα εἶχον πικρὰν πείραν τῆς πρὸς αὐτὰ εὐνοίας τῆς τύχης. Ἐπειτα ἤρκει ὅτι ἦσαν ὄφρανα. Τοῦ πατρὸς ὁ θάνατος ἐκλείει τὴν θύραν αὐτῶν εἰς τὸ κοινωνικὸν ἐνδιαφέρον ἐνῶ ἦνοιγε σκεπτικόν τὸ βράβρον, τῆς ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς ἐρημώσεως.

ὑπὸ τὸ κράτος τῶν σκέψεων τούτων, ὅταν ὁ μνηστὴρ τῆς ἀδελφῆς του, διὰ πολλῶν ἐλιγμῶν καὶ ἐν νομικῇ γλώσσῃ τοῦ ἀνεκείνωσεν, ὅτι ἡ κληρονομικὴ μερὶς τῆς ἀδελφῆς του δὲν θὰ ἤρκει εἰς αὐτὸν διὰ τὰ φέρη ἀπόνως τὰ βάρη τοῦ γάμου, καὶ ἐσκέπτετο, ἂν δὲν τῷ ἐπεβάλλετο νὰ μὴ καταστήσῃ καὶ ταύτην καὶ τὸν ἑαυτὸν του δυστυχῆ, ὁ Κίμων δὲν τὸν ἀρῆκε νὰ συμπληρώσῃ τὴν ιδέαν του.

— Ἠσύχασε, Γεώργη, τῷ εἶπε. Ἡ κληρονομικὴ μερὶς τῆς ἀδελφῆς μου, εἰναϊδιπλασία, ἀρ' ὅ, τι φαντάζεσαι. "Ο, τι μᾶς ἄρρησε ὁ πατέρας μας εἶναι ἰδικόν της καὶ ἐπομένως ἰδικόν σου" καὶ τὰ κτήματα ὅλα καὶ τὰ ἐπιπλά μέχρι τοῦ τελευταίου καὶ αὐτὴ ἡ βιβλιοθήκη του, ἡ ὁποία εἰς σὲ θὰ χρησιμεύσῃ πολὺ. Εἰς ἐμὲ ἄρκει, ὡς μόνον ἐνθύμημα, τὸ ὄρολογι του καὶ ἡ εἰκὼν του. Ἐγὼ τίποτε δὲν χρειάζομαι, διότι τὸ μέλλον μου θὰ τὸ ζητήσω εἰς τὸν στρατόνα. Μία μόνον χάρι σου ζητῶ, ποτὲ ἡ ἀδελφὴ μου νὰ μὴ μᾶθη τοῦτο. Θὰ ἤμουν πολὺ δυστυχῆς, ἂν τὸ ἐμάνθανε.

Κατ' οὐδὲν ἠνόγηε τὸν Γεώργιον Βάγιον ὁ ὄρος αὐτός. « Ποῦ χάνεται »! ἐσυλλογίσθη, « αὐτὸ τὸ παιδί ».

— Μείνε ἡσυγος, Κίμων, τῷ ἀπεκρίθη, ἐντελῶς ἡσυγος' λέξι δὲν θὰ ἐστομίσω ποτέ.

Καὶ τοὺς λόγους τούτους συνώδενσε διὰ θερμῶν πρὸς αὐτὸν ἐγκωμίων, δευθεῖς ἐν τούτοις μετὰ χάρες τὴν ὑπερτάτην τοῦ νέου θυσίαν.

[Ἐπεται συνέχεια]

EMMANOYHΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Γ Ρ Α Φ Ι Κ Η

Η ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΔΟΞΑΡΑΔΩΝ

Ὁ Παναγιώτης ἀπέβησε τῷ 1729, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ δὲν συναπολώσθη ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του καὶ ἡ τέχνη, διότι ἀρῆκε διαδοχὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικόλαον, τοῦ ἑποίου τὰ ἔργα εἶνε ὑπερτέρα τῶν τοῦ πατρὸς. Ἐγεννήθη καὶ αὐτὸς ἐν Καλαμῆς, ὡς ἀναφέρει ὁ Μουστοζύδης, κητύχησε δὲ νὰ λάβῃ προστατικὴν καὶ ἀντιλήπτορα τὸν ἀνδρείον Σχολημβούργον, ὅστις εὐγνωμονῶν πρὸς τὰς στρατιωτικὰς τοῦ πατρὸς ὑπηρεσίας, οὐ μόνον κατέταξε τὸν υἱὸν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἀξιωματικούς, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὴν γραφικὴν εὐφυίαν τοῦ νέου διακινώσας, εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἀρίστους τῶν ἐν Βενετίᾳ ζωγράφων, πρὸς τοὺς ὑποίους φοιτῶν ὁ Νικόλαος ἐπίσπεσε θναμικῶς.¹

Τὰ ἔργα τοῦ Νικόλαου Δοξαράδου δὲν ὑπέστησαν

εὐτυχῶς τὴν αὐτὴν τῶν ἔργων τοῦ Παναγιώτου τύχην, διότι τὰ σπουδαιότερα πάντων, τὰ ἐν τῇ ὄροφῃ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ ναοῦ τῆς *Φανερωμένης* διεσώθησαν ἀγνά καὶ οἶα ἐξῆλθον ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ καλλιτέχνου' αἱ γραφαὶ αὐταὶ ἐπὶ πολὺ ἐπιστεῦοντο ὡς ἔργα τοῦ Παναγιώτου ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ ἀοιδίου Μουστοζύδου, ἀλλ' ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ ἐν τῇ ὄροφῃ τῆς Φανερωμένης γραφαὶ ἤρξαντο γενόμεναι τῷ 1753 ὑπὸ τοῦ Νικόλαου Δοξαρά.¹ Καὶ ἐγένοντο μὲν, ὡς αἱ ἐν τῇ ὄροφῃ τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος κατὰ τοὺς οἰκείους κανόνας τῆς προοπτικῆς, ἀλλ' ἡ διαφορὰ τῆς τέχνης μεταξὺ τῶν δύο εἶνε καταφανὴς εἰς τοὺς περὶ τὴν τέχνην τριβῶνας, διότι καὶ τὸ διάγραμμα τῶν ἐν τῇ Φανερωμένῃ εἶνε ἀναμάρτητον καὶ ὁ χρωματισμὸς ἀρμονικώτατος' ἔχουσι δὲ τοιαύτην περίπου τὴν διάταξιν.

Τὸ μέσον τῆς ὄροφῆς κατέχουσι τρεῖς μεγάλαι γραφαὶ ἔχουσι: ἑλλειψοειδὲς τὸ σχῆμα. Ἡ μέση τούτων παριστᾷ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ἐνθα, πλὴν τῶν ἄλλων προσώπων, δύο ἄγγελοι, ἀνω ἰπτάμενοι, βαστάζουσι ταινίαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχει γεγραμμένον τὸ τέλος τοῦ τροπαρίου « *Καὶ σὺ υἱὲ καὶ θεέ μου, παράλαβέ μου τὸ πνεῦμα* ». Ἐκ τῶν δύο ἄλλων ἡ μὲν παρὰ τὸ Ἱερόν παριστᾷ τὴν Μετάστασιν τῆς Θεοτόκου, ἡ δὲ παρὰ τὸν γυναικωνίτην τὴν Γέννησιν αὐτῆς. Περὶ τὰς τρεῖς ταύτας γραφὰς ἱστορήθησαν ὑπὸ τοῦ ζωγράφου αἱ εἰκόνες τῶν ἀποστόλων, μεταξὺ δὲ αὐτῶν τέσσαρες ἄγγελοι, εἰς τὰς τέσσαρας τῆς ὄροφῆς γωνίας, βαστάζουσιν ἑτέρας ταινίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶνε γεγραμμένον ἐν συνεχείᾳ τὸ ἕτερον τοῦ ἀνωτέρω τροπαρίου μέρος, οὗ ἡ ἀρχὴ « *Ἀπόστολοι ἐκ περάτων* » κ.τ.λ.

Ὁ Μουστοζύδης ὑπέπεσε καὶ εἰς ἕτερον λάθος ἀποδοῦς τῷ Παναγιώτῃ Δοξαρά τὰς ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἀνηρημένους εἰκόνας τῶν προφητῶν καὶ ἱεραρχῶν, εἰ καὶ ἀναγνωρίζει αὐτὰς κατωτέρας τῶν ἐν τῇ οὐρανῇ γραφῶν. Ἄλλ' αὐταί, ὡς πιστεύεται, εἶνε ἔργα ἑτέρου ζωγράφου, τοῦ Πλακωτοῦ, τοῦ κατ' ἐξοχὴν Πιπτόρου κλουμένου ὑπὸ τῶν συγχρόνων τοῦ Ζακύνθιου. Ὁ Πλακωτὸς οὗτος ἦτο σύγχρονος τοῦ Παναγιώτου διότι ἀπέθανε τῷ 1728, δύο δηλαδὴ ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Παναγιώτου, καὶ ἴσως ὑπῆρξε καὶ μαθητὴς αὐτοῦ. Ἦτο δὲ ἀδύνατον νὰ συνεργασθῇ μετὰ τοῦ ζωγράφου τῆς ὄροφῆς, ὡς ἐκ φήμης ἀναφέρει ὁ μακαρίτης Μουστοζύδης, καθὼ μὴ ὑπάρχων ἐν τοῖς ἔσσι τῷ 1753, ὅτε ἤρξαντο αἱ γραφαὶ ἐκεῖναί.²

Ἀνακριθὲς ἐπίσης ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ Μουστοζύδου εἰς τὸν Νικόλαον Δοξαράν ἡ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Διονυσίου λιτανεία, διότι, κατ' ἄλλους, τὸ ἔργον ἐκεῖνο ἀναφέρεται εἰς τὸν Ζακύνθιον Κουτούζη.³ Ἐν Ζακύνθῳ ὑπάρχουσι δύο τοιαῦται λιτανεῖαι, μία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἁγίων Πάντων, καὶ

¹ Ἴδε Κατραμῆ ἱερέως Φιλολ. ἀναλ. σελ. 371.

² Παράθετε περὶ ὧν τούτων Κατραμῆ, καὶ Δεβιάζη, φυλλ. 3 τοῦ «Καλλιτεχνικῆς Κόσμου» ἐν Ἀθήναις.

³ Δεβιάζης. Σημειώσεις ἐν Βιογραφίᾳ Κουτούζη. Ἴδε Παιητικῶν Ἀνθ. φυλλ. 5.

ἑτέρα ἡ προαναφερθεῖσα ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Ἡ τῶν ἁγίων Πάντων εἶνε ἀσυγκρίτως ὑπερτέρα κατὰ τὴν τέχνην τῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου, καὶ ὑποθέτομεν ὅτι ἡ τελευταία αὕτη ἀντεγράφη ἐκ τῆς πρώτης. Ἡ μόνη οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο εἶνε, ὅτι ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἐκφέρεται ὑπὸ πολυτελεῆ οὐρανίαν τὴν λειψάνον τοῦ ἁγίου, ἐν δὲ τῇ τῶν ἁγ. Πάντων ἱερεὺς τις φέρει εἰς τὰς χειρὰς του τὴν εἰκόνα τῶν ἁγ. Πάντων. Ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ἀληθῶς ἡ λιτανεία τοῦ ἁγίου Διονυσίου εἶνε ἔργον τοῦ Κουτούζη, δεόν νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἐξωγράφηθη ὑπ' αὐτοῦ μαθητοῦ ἐπι ὄντος, καὶ πρὶν ἢ καταρτισθῇ ἀκούωντος ἐν τῇ τέχνῃ, διότι καὶ τὸ διάγραμμα εἶνε ἡμαρτημένον, καὶ αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ ἄκρα κακῶς σχεδιασμένα.

Καλὸν ἦτο νὰ ἐρευνηθῇ ποίου ἔργον εἶνε ἡ ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγ. Πάντων λιτανεία, διότι, ἐὰν μὴ τις ἄλλη μαρτυρία ὑπάρχῃ περὶ τοῦ ἐναντίου, εἰκάζομεν ὅτι εἶνε ἴσως ἔργον τοῦ Ν. Δοξαρά, ἀροῦ μάλιστα ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν ἡ ἑτέρα τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Αἱ δύο αὐταὶ λιτανεῖαι ἔχουσι κατὰ τοῦτο ἀξίαν τινα, ὡς παριστῶσαι τὰς διαφορὰς τῶν χρόνων ἐκεῖνων ἐνδυμασίας καὶ διάφορα πρόσωπα γνωστῶν οἰκογενειῶν. Τὸν Νικόλαον Δοξαράν ἐτίμα μὲγάλως ὁ προστάτης αὐτοῦ Σχολημβούργος, ἀναθέσας αὐτῷ τὸν πλοουτισμὸν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πενακωθῆκης του. Ἐπανελθόντα δὲ εἰς Κέρκυραν, συνέστησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐνετικὴν κυβέρνησιν, ἥτις τὸν ἀνέδειξε ταγματάρχην ἐν τῇ χωροφυλακῇ τῆς τε πόλεως καὶ πάσης τῆς νήσου, προσθέσασα τὴν ἀξίαν ταύτην εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ.¹

Ὁ Νικόλαος ἐτελεύτησεν ἐν Ζακύνθῳ ὅπου καὶ εἰργάσθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἀρῆσας ἀξίον αὐτοῦ μαθητὴν τὸν Νικόλαον Κουτούζη, ὅστις ἐμυρνήζεται τρίτος κατὰ σειράν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τῶν Δοξαράδων. Ὁ παράδοξος τοὺς τρόπους οὗτος Ζακύνθιος ἐγεννήθη ἐξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας τῷ 1746, μαθητεύσας δὲ ἐπὶ τινα χρόνον παρὰ τῷ Νικόλαῳ Δοξαρά καὶ διδασθεὶς τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἰταλικὰ γράμματα, μετέβη εἰς Βενετίαν, ὅπου ἤντησεν ἀπ' αὐτῆς τῆς πηγῆς τὴν τέχνην. Ἐν τινι χειρογράφῳ σημειώσας, περιεχόμενῃ ἐν τῷ Βιβλίῳ Α' τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Δημητρίου τοῦ Κόλα, ἀναγνωσκαται ὅτι ὁ Κουτούζης ἐξωγράφησε τῷ 1757 μεγάλην εἰκόνα Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ τῆς ἁγίας Βαρβάρης, τῇ βοηθείᾳ τοῦ διδασκάλου του Δοξαρά.² Ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι ὁ Κουτούζης ἐμαθῆτευσεν ὑπὸ τῶν Δοξαράν, ὅπερ ἦτο ἀγνωστον πρὶν καὶ πρὸς τούτοις ὅτι δεκαετῆς ἐπι ὧν ἠδυνήθη νὰ ἐργασθῇ μεγάλας εἰκόνας, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡμαρτηθῆ ἡ ἐκτακτος τοῦ παιδὸς περὶ τὴν τέχνην εὐφυία. Ἐπανελθὼν ἐκ Βενετίας εἰς Ζακύνθον ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς τέχνης του, ἀλλὰ, ἐνεκα τῆς ἀθυροστομίας του, περιεπλήθη ἀμείσως εἰς ἔριδας, ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν ἐξῆλθεν ἀβλαβής, διότι, ὡς ἀναφέρει ὁ βιογράφος του, μω-

λωπισθεῖς δεινῶς κατὰ τὴν παρεῖαν, καὶ μὴ ὑποφείρων τὴν δυσμορφίαν, ἀτε φιλάρεσκος ὢν, ἔλαβε τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ὅπως διὰ τῶν γενεῶν τοῦ ἱερέως καλύψῃ τὴν ἀσχημίαν τοῦ προσώπου του.³ Τοῦτο φαίνεται ἡμῖν παράδοξον, καὶ ἴσως ἐπλαστουργήθη ὑπὸ τῶν πολυπληθῶν ἐχθρῶν του, διότι ἐδύνατο κάλλιστα ν' ἀρῆσῃ τὸ γένειον, χωρὶς νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν ἐπικουρίαν τῆς ἱερωσύνης. Ἄλλως τε συνήθως καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ἄλλοις ἰθιωρεῖτο ἡ γραφικὴ τέχνη, ὡς μᾶλλον ἀρμολογούσα εἰς τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, διὸ νομίζομεν, ὅτι τῇ συνηθείᾳ ταύτῃ ἐπόμενος καὶ ὁ ζωγράφος Κουτούζης ἐγένετο ἱερεὺς.

Ὁ ἡμέτερος Κουτούζης ὑπῆρξε γονιμώτατος ζωγράφος, πλείστα δὲ ἐκκλησιαὶ ἐν Ζακύνθῳ πληροῦνται ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἰδίως αἱ ἐν τῇ μικρῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος (τοῦ Φλαμπουριάρη λεγομένου), ὅπου καὶ ἐργημάτισε καὶ ἐφημέριος, ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρημέναι αἱ κάλλιστα γραφαί, αἱ ἐξεληούσαι τῆς χειρὸς του. Αὐταὶ δ' εἶνε ἡ μεγάλη τέξς τοῦ *Χριστοῦ Γεννήσεως* γραφῇ ἐν μέσῳ δύο ἄλλων μικροτέρων, ὧν ἡ μία παριστᾷ τὸν *Εὐαγγελισμόν*, καὶ ἡ ἑτέρα τὴν *Φυγὴν εἰς Αἴγυπτον*. Εἰς τὸν ἕτερον τῶν τοίχων τῆς ἐκκλησίας, ἀντίστοιχοι τῶν ἀνωτέρω γραφῶν εἶνε ἐν μέσῳ ἡ *Γέννησις τῆς Παρθένου*, ἐκατέρωθεν δὲ καὶ ταύτης ἡ *Ἀνατροφή τῆς Παρθένου* ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἄννης, καὶ ἡ γραφῇ ἐν ἡ παρίσταται ἄγγελος ἀναγγελλῶν πρὸς τὴν Ἄνναν τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου. Ἐκ τῶν ἐλασιγραφῶν τούτων διακρίνεται ἡ *Γέννησις τοῦ Χριστοῦ*, ἥς πιστὸν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἀντίγραφον δημοσιεῖ ἐνταῦθα ἡ *Ἐστία*, ὅπως γενῆ γνωστῆ, ὅσον ἐνδέχεται ἐν ἀπλῇ σκιαγραφίᾳ, ἡ τέχνη τοῦ Ζακύνθιου ζωγράφου. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἀπουσιάζοντος τοῦ χρωματισμοῦ, ὅστις ἐν τῇ γραφῇ εἶνε ζωηρὸς καὶ ἀρμονικώτατος, ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ δημοσιευομένου σχεδιογράφου τοῦ ὠραιότερον θέλητρον. Ἄλλως τε καὶ τὸ διάγραμμα εἶνε ἀμειπτον καὶ ἡ σύνθεσις ὅλη δὲν στερεῖται χάριτος. Ἰδίως ἡ πρὸς τὸ νεογνὸν μητρικὴ στοργὴ καὶ μέριμνα τῆς παρθένου συγγινεῖ καὶ διαθέτει εὐαρέστως τὸν θεατὴν, τὸ δὲ συνεσταλμένως (raccourci) διαγραφόμενον βρέφος τεκμηριεῖ δεξιᾶν περὶ τὴν ἀπομίμησιν τῆς φύσεως τέχνην. Πλὴν ἄλλων ἔργων τοῦ Κουτούζη, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρωτοτύπων ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Ζακύνθῳ αἱ ἐν τῷ τέμπλῳ *Ἐορταί*, αἱ αἰ σημειώσεως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπετέλεσαν αὐταὶ τὸν τύπον τῶν ὁποίων ἐπανέλαβον πολλὰκις οἱ μιμηταὶ αὐτοῦ εἰς ὁμοίας θεοκεντρικὰς συνθέσεις' αἱ εἰς τὸν Κουτούζην ἀποδιδόμεναι γραφαὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου εἶνε ἐλάχιστα τὴν τέχνην ἔργα, καὶ ἐπὶ μᾶλλον κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ ἀδεξίως ἀνανεώσαντος αὐτάς.

Ὁ Κουτούζης ἤμαζεν ἀκριβῶς καθ' ὅς χρόνους οἱ δημοκράται γὰλλοὶ εἶχον μεταφέρει καὶ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους τὴν παρὰ τὸν Σηκουάναν ἀμαζύουσαν ὀχλοκρατίαν, ὅτε καὶ οἱ δημοκράται Ζακύνθιοι

¹ Ἐλληνομνήμων, σελ. 21.

² Κυψέλη, ἀρ. 51. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ Δεβιάζη.

³ Δεβιάζης, Βιογραφία Κουτούζη, Ποιητ. Ἀνθ.

δημοσίη ἐκήρυττον τὰ νέα τῆς ἀκράτου ἐλευθερίας δόγματα εἰς τὸν ἐκθεσθαγευμένον ὄχλον. Ἰδίως λογιώτατος τις Μαρτελάος κλοούμενος, ἦτο ὁ διαπρύσιος κήρυξ τῶν νέων δογμάτων, ὁ δὲ Κουτούζης, καθὼ ἐλκων τὸ γένος ἐξ ἀριστοκρατῶν καὶ ρύσει ἐχθίρων τοὺς δημαγωγούς, περηκολούθει αὐτόν, ὡς ὁ ἰγνεύμων τὸν κροκόδειλον, ὅπως εἰρωνεύεται καὶ καταγελά αὐτόν καὶ διὰ παντοίων μορφοσμιῶν καὶ σατυρικῶν στίχων καθιστᾷ γελοίας τὰς ἀρχὰς τοῦ ῥήτορος.

Αἱ κατὰ τῆς κκοκῆθεις τῶν συγγρόνων του στιχογραφημένοι σατυραὶ (διότι ἦτο καὶ ποιητὴς ὁ Κουτούζης), εὐρίσκονται εἰς χειρόγραφον ἀνεκδοτὸν ἐν τῇ Φωτοκλιανῇ βιβλιοθήκῃ, ἀλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ αἰσχρολογία, δι' ἧς ἠθέλησε δῆθεν νὰ ἐλέγξῃ τὰς κακίας ἐκεῖνας, ἦτο κκοκῆθεις αἰσχρολογία ἴση ἐκεῖνης ἣν ἠθέλησε νὰ πατάξῃ. Τοσαύτη δὲ ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὰς ἀναίδεια, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ τὰς ἀναγνώσῃ ἄνευ ἐρυθρήματος. Ὁ Κουτούζης δὲν ἦτο βεβαίως Ἀρετίνος, δημοσιεύων ὑβριστικούς καὶ ἀτιμωτικούς λιθέλλους χάριν κέρδους, ἐπληττεν ὅμως τὰ πρόσωπα μετὰ τῆς αὐτῆς πικρίας καὶ ἀνέσυρε τὸν πέπλον οἰκογενειακῶν ἀθμιουργιῶν μετὰ ἀγαλινώτου χαίρεκακίας. Πολλὰκις ὅμως εὐρεν ἀντιπάλους καὶ θανασίμους ἐχθρούς, οἵτινες, διὰ τῆς αὐτῆς πικρίας καὶ ἀναίσχυντου γλώσσας, τῷ ἀπέδιδον τὰ ἴσα.

Πλὴν τῆς σατύρας, εὐσηχημονέστερον ὅπως οὖν, ἂν οὐχὶ καὶ ἐγκρατέστερον, ὁ Κουτούζης ἐθίξε καὶ τὰς χορδὰς τῆς τοῦ Ἀνακρέοντος λύρας. Τὰ ἔρωτικὰ αὐτοῦ ἔσματα, εἰς τὰ ὅποια ὁ ἐπικουρέιος Κουτούζης ἀφίνει τὴν μουσάν του νὰ πλέρῃ ἡδυπαθῶς εἰς τὸ πέλαγος τῆς ἡδονῆς, ἐγένοντο γνωστά, καὶ διεδίδοντο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, καὶ ἐψάλλοντο ὑπὸ καλλιφώνων ψαλτῶν εἰς τὰ συμπόσια τὰ τελούμενα κατὰ τὰς θρησκευτικὰς πανηγύρεις¹.

«Μία κόρη πλουμισμένη με ἀγγελική θεωρία
Που μάζωνε τὰ ῥόδα κι' ἀνθούς με τὴ δημοσίη.
Τὰ στήθη της στολίζει, καὶ τρυφερὰ βυζιά,
ὡ νεότης ἀνθῶν!

Καὶ παρεκεί, κοντὰ τῆς τὸν ἔρωτα θεωρῶ
Σαγίτα νὰ ἐτοιμάξῃ με ζήφος κοπερῶ
Κι' ἀποκορυφα τὴν βίγνη, μου σπάζει τὴν καρδιά
Τὴν φλέβα τὴν μαγκλή, γι' αὐτὴ τὴν κορασιά,
ὡ ἀγάπης πληγῆ.

«Ἐλα, θεοῦ πευσε με τοὺς πόνους σπλαγγχνικά,
Ὅπου γιὰ σέ, νεραϊδά, γρῆκῶ στὰ σωθικά.
Βλέπει καὶ τὰ πουλάκια στὰ δάχη που πετοῦν,
Ταῖρι δὲ' αὐτὰ ζητοῦσι νὰ γλυκάνταμοθοῦν.
Κ' εἰ εὐμορροε εἰ κόκνοι ἀπὸ τὰς ἐρημικίας

¹ Ἐν Κεφαλληνίᾳ ἔζη πρό ἐτῶν δικονός τις καλλιτέλδος ψαλτῆς, ὅστις ἐτραγουδοῦσε ἡδυπαθέστατα τὰ ἔρωτικὰ ταῦτα τοῦ Κουτούζῃ αὐτοσχεδία στιχογραφήματα. Ὁ ψαλτῆς οὗτος ἦτο ὁ γνωστός ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Λιάκος τοῦ Παπαλήγορη. Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἔστιας, παραθέτομεν ἐνταῦθα στρεφὰς τινὰς ἐνὸς τοιοῦτου τοῦ Κουτούζῃ ἔργου, ὅπως καταστήσωμεν γνωστὴν καὶ τὴν περὶ τὸ αὐτοσχεδιάζειν αὐτοῦ δεξιότητα, λαμβάνοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ περιοδικῆς «Παιητικὸς Ἀνθῶν» φυλ. 5.

Σμίγουνε καὶ ταιριάζουν 'ς τὰς ἀκροποταμιαῖς.
Καὶ ὅλα τ' ἄγρια ζῶα ἐκεῖ που κατοικοῦν
Σταῖς λαγκυδαῖς με ταῖρι κι' αὐτὰ συνομιλοῦν
ὡ τρυφή τῆς ζωῆς!

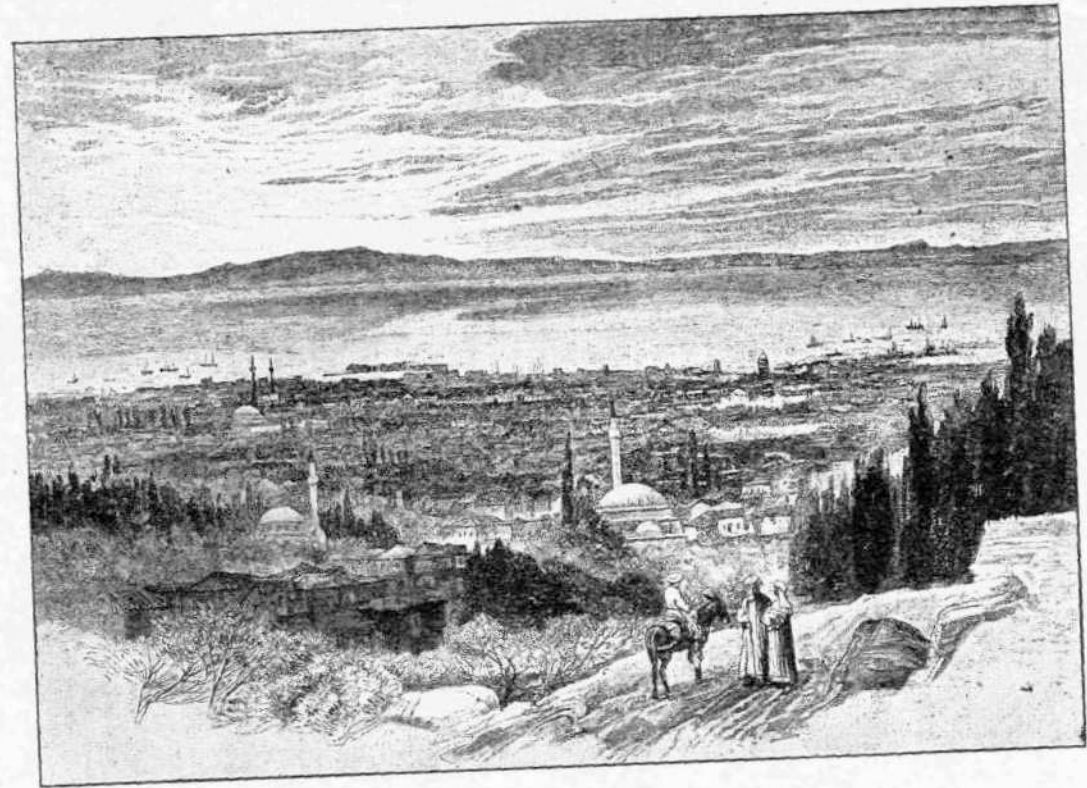
Τοῦ Κουτούζῃ ἡ περιβολὴ εἶχε καὶ αὐτὴ ξένον τι καὶ ἀσύνηθες κατὰ τὴν πολυτέλειαν. Τὰ ῥάσα του ἦσαν ἐκ μετὰξῆς κατεσκευασμένα, ἔφερε δὲ καὶ περικνημίδας ἐρυθρὰς ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης. Τὰ ὑποδήματά του ἦσαν κομψότατα κατεσκευασμένα, καὶ περιεσφιγγοντο διὰ χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν παρπῶν, ὅπως δὲ μὴ κρύπτονται ταῦτα πάντα, προὔνοιε νὰ φέρῃ βραχύτατα ῥάσα. Ἡ τοιαύτη τοῦ Κουτούζῃ περιβολὴ ἀναμνησθεῖ ἡμᾶς τὸν ἀρχαῖον Σικυωνιον ζωγράφον Παρράσιον, ὅστις, καθὼ ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, «ἐφόρει πορφυρίδα, καὶ στούφιον λευκὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχε, σκυλίπωνί τε ἐσθηριζέτο χρυσῶς ἔλικας ἐμπελασμένω», καὶ ἀπαρλλάκτως ὡς ὁ ἡμέτερος Κουτούζης, ἀπέσφιγγε τῶν ὑποδημάτων του τοὺς ἀναγωγέας διὰ χρυσῶν λωριῶν. Διέφερε μόνον τοῦ Παρρασίου ὅτι ἀντὶ ῥάβδου κεκοσμημένης δι' ἔλικων, ὁ Κουτούζης ἐστυρεν, ἐξερχόμενος εἰς περίπατον, προσδεδεμένην διὰ λεπτοῦ σχοινοῦ γαλῆν, ὡς αἱ σημεριναὶ δέσποναι σύρουσι δεδεμένα τὰ μελιταῖα κυνιδιά των, καὶ ὅτι ἀντὶ λευκοῦ στοροῖου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔφερε μέλανα πλατύγυρον πῖλον, τὸν ὅποιον συνείθιζον τότε νὰ φέρωσιν εἰ ζακύνθιοι ἱερεῖς κατὰ μίμησιν τῶν δυτικῶν. Τὴν γαλῆν του ἐτίμα ἵνιοτε ὁ Κουτούζης ζωγραφῶν αὐτὴν ἐπὶ τῶν πινάκων του, τοῦτο δ' ἐπραξε καὶ ἐν τῇ γραφῇ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, περὶ ἧς ἐγένετο ἄνωτέρω λόγος.

Ἐπὶ τῆς ὁροφῆς τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἐκκλησίας τῶν Ἑσέων ὑπάρχει γραφὴ ζωγραφιστῶν τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου, πικρῶς τοῦ Κουτούζῃ ἔργον. Εἰς τὸ κατώτατον τοῦ πίνακος μέρος ἱστορεῖται προβαίνουσα ὡς ἀπὸ καταπακτῆς νεῆνις, προσωπογραφικὰ οὕτω γνωστῆς ἴσως τῷ ζωγράφῳ δεσποινίδος. Ἐκεῖ που πλησίον ἐν τῷ πίνακι φαίνεται καὶ ἡ ἀπαθανάτισθαις ὑπὸ τοῦ ζωγράφου γαλῆ.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ αἰσχρολόγος οὗτος σατυριστῆς, ὁ μετὰ τοσαύτης φιλαρέσκου πολυτελείας ἐπιδεικνυόμενος εἰς τὸ κοινόν, ὁ τοὺς πάντας ἐπιπλήττων ἢ ἀληθέστερον τοὺς πάντας κκοκολογῶν ἱερεὺς, ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας μετεβόλλετο ὄλοσχερῶς, τότε συνασθάνετο ἐκτάκτως τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου, καὶ ὅτε ἐν τῇ λειτουργίᾳ ὁ καλλιφώνος οὗτος θεηπόλος προσέφρων τὴν ἀνάμικτον θυσίαν, ἀνεφώνει γονυπετῆς «τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν», ἐγένετο μετάρσιος, καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἄρθονα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἀλλὰ τοιοῦτος εἶνε ὁ ἄνθρωπος, κρῆμα δηλαδὴ παραδόξων καὶ ποικίλων ἀντιθέσεων!¹

Τὸν Κουτούζῃν ἀποθανόντα τῷ 1819, διεδέχθη ἔτερος ζωγράφος, ὁ Καντούνης, Νικόλαος καὶ οὗτος ὄνομαζόμενος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἀνεφάρμεν τινὰ ἐν ἐτέρῳ τῆς Ἔστιας φυλλάδιῳ, δημοσιεύσαντες καὶ

¹ Μία εἰκὼν τοῦ Κουτούζῃ εὐρίσκεται παρὰ τῇ οἰκογενεῖᾳ Μαρτινέγκου ἐν Ζακύνθῳ.

Σμύρνη

ἐν τῶν ἔργων του μετὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ¹. Ὁ Καντούνης ἐγεννήθη τῷ 1768, ἐπομένως ἦτο νεώτερος τοῦ Κουτούζῃ κατὰ 22 ἔτη, ἐργημάτισε δὲ ἐρημέριος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐαγγελιστρίας, ἐνθα αἱ ὑπάρχουσαι μικραὶ γραφαὶ μετὰ τῶν Προφητῶν εἶνε ἔργα αὐτοῦ, ἐνθ' ἡ περιστάσσα τὸν Εὐαγγελισμῶν ὠραία σύνθεσις, καὶ αἱ εἰς τοὺς τοίχους γραφαὶ εἶνε ἔργα τοῦ Κουτούζῃ. Ἐπίσης ὠραῖον τοῦ Καντούνη ἔργον εἶνε ἡ ἐν τῷ τέμπλῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας γραφὴ τὰ Εἰσόδια τῆς Παρθένου, ἐνθα φαίνεται ὁ ἀρχιερεὺς Ζαχαρίας ὑποδεγόμενος αὐτὴν ἐν τῷ ναῷ. Τῆς γραφῆς ταύτης ὁ ἀνθρῶς χρωματισμὸς διατηρεῖται ἀριστα.

Ὁ Νικόλαος Καντούνης ἐμαθήτευσεν ἐπὶ μικρὸν ὑπὸ τὸν Κουτούζῃν, ἀλλ' οὗτος ἰδὼν τὴν ευφυίαν τοῦ νέου, κατελήφθη ὑπὸ ζηλοτυπίας, ὥστε καὶ ἀπέκλεισε διὰ παντός τὴν θύραν τοῦ ἐργαστηρίου του εἰς τὸν νέον μαθητὴν του, ὡς ἀναφέρουσι αἱ βιογράφοι του. Πικρῶς ἡ φήμη αὕτη εἶνε μία ἐξ ἐκεῖνων, αἰτινες ἐπαναλαμβάνονται διαδίδονται καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους καλλιτέχνας τοιοῦτό τι λέγεται καὶ περὶ Τιντορέττου ὅτι ἐξεδιώχθη ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Τιτσινοῦ, φθονήσαντος τούτου τὴν ευφυίαν τοῦ νεοῦ μαθητοῦ του. Ὅπωςδὴποτε βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ Καντούνης ἐμεινε ἐστερημένος πάσης διδασκαλίας, ὡς μαρτυρεῖ αὐτὸς οὗτος, εἶνε δὲ ἀξίος θαυμασμοῦ ὅτι, εἰ καὶ οὐδέποτε ἀπεδήμησε τῆς νήσου, σπουδάζων ὅμως κατ' οἶκον, καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν του μόνα τὰ καλὰ ἔργα τῶν Δοξά-

¹ Ἴδε φυλ. Ἔστιας. Τόμ. Β' ἀρ. 39. Πλεῖστον περὶ τοῦ ζωγράφου τούτου ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τοῦ κ. Ἀσπασίου ἑλλεσε.

ῥάδων καὶ τὰ τοῦ Κουτούζῃ, ἠδυνήθη νὰ κατακτήσῃ ἐπίζηλον ἐν τῇ τέχνῃ θέσιν. Ὁ Καντούνης οὐ μόνον ἐσπούδασε τὰ ἔργα τοῦ Κουτούζῃ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀντέγραψεν αὐτὰ, ὡς τοῦτο γίνεται κατάδηλον ἐκ τῶν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Πλατυτέρας, ἐν Κερκύρᾳ, τοῦ Καντούνη γραφῶν ὅπου αἱ ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ Ἔορτα εἶνε ἀντιγεγραμμένα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐν Ζακύνθῳ, αἰτινες, ὡς προανεφέραμεν, εἶνε ἔργα τοῦ Κουτούζῃ. Καὶ οὐ μόνον εἰς τὴν τέχνην ἀπεμιμείτο αὐτόν, ἀλλὰ, ὡς φαίνεται, καὶ κατὰ τὴν λοιπὴν δίκαιαν καὶ συμπεριφορᾶν πολυτελῶς ἐνδυόμενος, περιόπτων κανονικώτατα τὸ γένειον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα φιλαρεσκείας παρέχων δείγματα.

Ἄλλ' ὁ ἱερεὺς Καντούνης εἶνε καὶ ἄλλως, ἢ ὡς ζωγράφος, ἀγαπητὸς εἰς ἡμᾶς. Ὅτε τῷ 1821 ἐξεργάγη ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, πᾶσα δὲ ἑλληνικὴ γῶρα συνεταράσαστο ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἡ Ζακύνθος, τότε καὶ ὁ φιλόπατρις Καντούνης ἀψηφίσας τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς αὐστηρὰς ποινὰς, δι' ὧν ἡ ἀγγλικὴ προστασία ἐτιμῶρει τοὺς παρβαλίνοντας τὴν οὐδετερότητα αὐτῆς εἰς τὸν κατὰ Τουρκίας πόλεμον, ὁ Καντούνης λέγομεν, ἐνδυσθεῖς τὴν ἱερατικὴν αὐτοῦ στολὴν ἐτέλεσε τότε δημοσίη δέσπιν ὑπὲρ τῆς εὐδωσσεως τοῦ ἀγῶνος ἐκεῖνου. Ἡ τοιαύτη περὶ αὐτοῦ, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐπέσυρε τὴν μῆνιν τοῦ τότε Ἀρμοστοῦ, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐρρίθη ἐξόριστος εἰς τὸν παρὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Κεφαλληνίας ἐν μέσῳ τῆς συνεχῆς παρασομένης θαλάσσης μετακινούμενον σκόπελον τοῦ Λιός, ὅπου ὑπάρχει τὸ μονύδριον τῆς Παναγίας. Ἐκεῖ ὁ ἀγαθὸς Καντούνης διέμεινε ἐξόριστος ἐπὶ

τινας μῆνας, κάλλιστον δὲ τεκμήριον τῆς ἐν τῷ σκοπέῳ διαμονῆς του ὑπάρχουσι ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ μικροῦ ἐκκλησιδίου τέσσαρες ὠραία ἐλαιογραφία, τὰς ὁποίας ἀπέστειλεν ἐκ Ζακύνθου, ἐπανελθὼν ἐκεῖσε μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του. Ἐκ τῶν ἐσσάρων ἐκείνων γραφῶν ὁ **Μυστικός Δείπνος**, ὅπως διάφορον ἔχων τὴν διάθεσιν τοῦ ἐν τῇ Μονῇ τῆς **Πλατυτέρας** ὑπάρχοντος, διακρίνεται τῶν λοιπῶν διὰ τε τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν χάριν τοῦ διαγράμματος, προσέτι δὲ καὶ διὰ τὸ εὐχρουν καὶ τὸ ἄπονον τῆς κατεργασίας, ὅπερ ἦτο ἐν τῶν προτερημάτων τῆς τοῦ Καντούνη τέχνης. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸν ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀενάως πληττόμενον ἐκεῖνον βράχον, ἐξίσταται εὐρίσκων ἀπροσδοκῆτως τοιαῦτα ὠραία ἔργα ἐν τοιαύτῃ μακρᾷ τοῦ λοιποῦ κόσμου ἐρημῇ καὶ ἀπομονώσει¹.

Ὁ Καντούνης ἀπέβίωσε τῷ 1834 ἀρῆσας πληθὺν μαθητῶν κατὰ τὸν βιογράφοι αὐτοῦ κ. Δεδιάζην², οἵτινες ὅμως δὲν ἀνεδείχθησαν, ὡς φαίνεται, ἀξιοὶ τοῦ διδασκάλου των. Εἰς Ζακύνθου ζωγράφος, ὁ Ἀντώνιος Ρίσιος, εἶνε μόνος γνωστός εἰς ἡμᾶς ὡς συνεχίσας τὴν τέχνην τοῦ Καντούνη καὶ Καντούνη. Τὰ ἔργα τούτου εἶνε αἱ ἐν τῷ τέμπλῳ γραφαὶ τῆς Παναγίας τοῦ **Δραπάνου** ἐν Κερκίλληνι, τινὲς τῶν ὁποίων εἶνε ἀντιγραφαί, καὶ ἄλλαι ἀπομιμήσεις τῶν προγενεστέρων Ζακυνθίων ζωγράφων. Ἐτερος γνωστός πᾶσι τοῖς ἐν Ἀθήναις, εἶνε ὁ ζωγράφος, εὐθυμὸς καὶ εὐτράπελος ζωγράφος Διονύσιος Τσόκος. Οὗτος, ἀποκατασταθεὶς ἐν Ἀθήναις μετήρχετο τὴν τέχνην του καὶ ἀπῆλαυσε ἰκανὴν φήμην ὡς προσωπογράφος. Ἀτυχῶς ὁ χρωματισμὸς αὐτοῦ ἀπέκλινε πρὸς τὸ κερᾶμιον, τὸ δὲ χεῖριστον, μετὰ πάροδον ὀλίγων ἐτῶν ἢ ἀνηρότης αὐτοῦ διερθεῖροτο ἐνεκα τῆς καταπόνου κατεργασίας. Ὁ Τσόκος περιωρίζετο εἰς προσωπογραφίας μέχρι τῆς ὀσφύος μόνον, ἐζωγράφησε δὲ καὶ τινὰς μικροὺς πίνακας κατὰ παραγγελίαν τοῦ τότε ἀγγλοῦ πρέσβειος Οὐάις, ἐν οἷς παρίσταντο θρησκευτικαὶ τινες τελεταὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Οἱ δύο οὗτοι ζωγράφοι, εἰ καὶ ἀγνωστοὶ ἐὰν εἶνε ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Καντούνη, ὑπῆρξαν ὅμως ὁπαδοὶ τῆς Σχολῆς τῶν Πελοποννησίων Δοξαράδων, καὶ αἱ τελευταῖοι ἐν Ζακύνθῳ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς.

ΓΕΡ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ἈΝΑ ΤΟΝ ἘΛΙΚΩΝΑ 3

ΒΑΛΛΙΣΜΑΤΑ

Ἴδου καὶ τὸ τοῦ Κούντε φόν Κάουφουγγεν βάλλισμα, εἰς τοὺς αὐτοὺς περίπου ἀνήκον χρόνους.

Θά ποῦμ' ἓνα μικρὸ καλὸ τραγοῦδι,
ποῦ 'ς τὴ Πλίσινερλάνδη ἔχει γένειαι,
ὅταν 'ς τὴ χώρα ποῦ ὁ καιρὸς εἶχε ταρᾶζει.

¹ Βλέπε «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον» ὅπου ἀναφέρομεν πλεονέκτα περὶ Καντούνη.

² Ἴδε περιοδικὸν «Ἀπόλλωνα», Ζακύνθου.

³ Τέλος. Ἴδιαι σελ. 188.

τὰ πριγκιπόπουλα ὁ κλέφτης εἶχ' ἀπαίξει,
αὐτὸς ὁ Κούντε φόν Κάουφουγγεν,
καὶ Κάουφουγγεν.

Ἄετός 'ς τὸ βόαγο γτίζει τὴ φουλιὰ του,
καλὴ φουλιὰ, καὶ μέσα τὰ μικρὰ του.
Μὰ μιὰ φορὰ καθὼς ἐβγαίν' ἔξω λιγάκι,
τοῦ κλέφτης τὰ παιδιὰ του ἓνα γερᾶκι
καὶ ἀδειανὴ εὐρέθη' ἡ φουλιὰ του,
καὶ ἡ φουλιὰ του.

Ὅπου γερᾶκι κάθεται πάνω 'ς τὴ στέγη,
ἐκεῖ μικρὰ πουλάκια δὲν φτουροῦνε.
Ἐκῆμιν ἀνοήτους τρόπους καὶ μεγάλους!
Παιὶς πριγκιπας μπιστευέται τόσον 'ς τοὺς ἄλλους.
Συχνὰ πληρώνει ὁ ἴδιος ὁ ἀφέντης,
καὶ ὁ ἀφέντης.

Ἄλτενθουρ σὺ, καλὴ, ὠραία πόλι,
δὲν ἔπρεπε νὰ μπιστευθῆς 'ς ἐκείνους!
Οἱ αὐλικὸι ἐνῶ γερῶν μέσ' 'ς τὴς σάλας,
ἦρθεν ὁ Κούντε με στύλους καὶ με σκάλας,
καὶ ἔπῃρε τὰ μικρὰ τὰ πριγκιπικάκια,
καὶ πριγκιπικάκια!

Τί σ' ἔχει πιάσει, Κούντε, δυσχερέσκια,
καὶ ἀναίθαίνεις μέσα 'ς τὸ πλάτι;
καὶ παίρνεις τ' ὑβαντάκια, σὺ, ἐρημίτη,
ἐκεῖ ποῦ ὁ δούκας ἔλειπ' ἀπ' τὸ σπίτι;
καὶ ἀπ' τὸ σπίτι;

Αὐτὸ κοντὰ ἔτσι δὲ σὰν ἓνα θάμα,
ἡ χώρα ὅλη ἐκινήθη.
Τὶ ἄνθρωποι γυροῦν 'ς τὴ στρατὰ 'ς κάθε μέρος,
τοὺς κλέφτες ὅλοι κυνηγοῦν πολὺ ἐγκαίρως,
τρέχουν, γυροῦν καὶ πάλι τρέχουν,
καὶ πάλι τρέχουν.

Ἐκεῖ τὸν Κούντε 'ς τὸ δάσος μέσα τὸν ἐπίσταν,
προυνέλες ἤλθ' αὐτοῦ νὰ φάγη.
Ἄν βιάζονταν ἔξω ἀπ' τὴ χώρα νὰ περάσῃ,
οἱ καρπούριδες δὲν ἤθελον τὸν πιάσει,
ἂν ἤξευρε μονάχα νὰ προσέχη,
καὶ νὰ προσέχη.

Μὰ τοῦ ἐκῆμιν ὅλοι τους γερὸ κυνήγι,
τοῦ Κούντε καὶ ὅλους τοὺς συντρόφους.
Σ' τοῦ Γκουύγαϊν τὸ γούμενο πᾶν καὶ τὸν δίνουν,
καὶ ἀπ' αὐτοῦ 'ς τὸ Τσόδικου τὸν διευθύνουν,
τὸν ἔχουνε κουλάει ἀπὸ τὸ ξύλο!
καὶ ἀπὸ τὸ ξύλο!

Ἐπέσαν ἀπὸ τοὺς λαίμους πολλὰ κεφάλια,
κανεῖς ἀπ' ὅσους εἶχαν πιάσει,
δὲν γλύτωσε νὰ βγῆ, μετὰ τὸ σιωστὰ κορμὶ του,
σπαθί, τραγός, σκουινὴ ἦτον ἡ ἀμοιβή του!
τοὺς εἶδα ὅλους κρεμασμένους,
καὶ κρεμασμένους!

Ἦτσι αὐτὸς ποῦ 'ς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀντιστάει
μ' ἀνόητο καὶ ἀμυαλο κεφάλι,
τὸν Κούντε καθέναν γιὰ παραδειγμὰ του ἔς βάλῃ,
'ς τὸ Φράϊβεργ Ζακύνθου ἀκόμη ἓνα κεφάλι,
παραδειγμὰ τὸ παίρνει πᾶσα ἓνας,
καὶ πᾶσα ἓνας.

Πρὶν ἢ παραθέσωμεν βαλλίσματα ἐκ τῶν κλασσικῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας, ἀνάγκη νὰ εἰπωμέν τινα περὶ τοῦ βαλλίσματος τοῦ Γκαϊτε: «Erlenkoenig». Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶχεν εἰσπαράγει εἰς τὴν

γερμανικὴν φιλολογίαν πρῶτος ὁ Χέρδερ, μεταφράσας τὸ δανικὸν «Erlkonga Doter» διὰ τοῦ «Erlkoenig Tochter». Ὁ Γκαϊτε σχετίσας τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος τῆς λέξεως πρὸς τὸ Erle=σκλήθρος ἐπέγραψε τὸ βάλλισμά του «Erlenkoenig». Ἐκ τῶν ἡμετέρων πολλοὶ μετέφρασαν τὸ ποίημα τοῦτο τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ, ἀλλ' οἱ μὲν τὸ ἐπέγραψαν «Βουρκόλακα» οἱ δὲ «Ἐξωτικόν» οἱ δὲ δὲν ἤξευρω τί ἀκόμη. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ὁ τίτλος οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν σκλήθρον ἢ πρὸς ἄλλο τι κακοποιὸν τῆς συγχρόνου ἡμῶν μυθολογίας πλάσμα. Ἡ δανικὴ λέξις erle σημαίνει τοῦθ' ὅπερ οἱ Γερμανοὶ ὀνομάζουσιν elfe. Elfe ὅμως ἐν τῇ γερμανικῇ μυθολογίᾳ εἶνε λευκὰ δαιμόνια κατ' ἀντιδιαστολήν πρὸς ἄλλα μαῦρα, τοὺς Gomergeren. Ὅσα κακοποιοὶ τοῖς ἀνθρώποις εἶνε οἱ τελευταῖοι, δι' ὃ καὶ ὀνομάσθησαν μαῦροι, τόσῳ ἀγαθοποιοὶ ἐπιδείκνυνται οἱ πρῶτοι δι' ὃ καὶ λευκοὶ ἀπεκλήθησαν. Μόνον ἐλάττωμά των εἶνε ὅτι τὸ κωνοειδὲς αὐτῶν σῶμα εἶνε τόσῳ κακοσχηματιστὸν ὅσῳ ἀνεπτυγμένη τυγχάνει παρ' αὐτοῖς ἡ φιλοκαλία. Ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἐποτρυνόμενοι κλέπτουσι τὰ καλλίμορφα τῶν ἀνθρώπων τέκνα καὶ ἐγκλείοντες αὐτὰ ἐντός τῶν πλήρων χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων ὑπογείων αὐτῶν κατοικίων, τὰ περιποιῶνται μετὰ τῆς μεγίστης στοργῆς καὶ συμπαιθείας. Μόνον ἐὰν τύχῃ νὰ μὴ δυνηθῶν νὰ κλέψουν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης των, μόνον τότε νεμεσοῦντες κατὰ τῶν ὑπερευτυχευμένων γονέων του τὸ θανατώνουσι. Κατὰ συνέπειαν ὁ «Erlenkoenig» πρέπει νὰ μεταφρασθῆ καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διὰ λέξεως ἀντιστοιχούσης πρὸς τὴν τῆς γερμανικῆς μυθολογίας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Elfe προέρχεται ἐκ τοῦ λατινικοῦ albus, ἦτοι λευκός, τὸ δὲ albus τοῦτο κατὰ τε τὸν Ἡσύχιον καὶ τὸν Σουΐδαν σημαίνει τὸ λευκός, διὰ τοῦτο ὀρθὸν ἐνομοίσαμεν νὰ μεταφράσωμεν τὸν Erlenkoenig μετὰ τὸ Ἄλφος.

Ποῖος λάμνει ἔτσι ξώρας
'ς τὰ σκότη, 'ς τ' ἀγριοκαίρι;
Καθὰ εἶν' ὁ πατέρας,
τὸ τέκνο του 'ς τὸ χέρι.

Σ' τὰ χέρι με φροντίδα
τ' ἀγόρι του βαστᾷ.
γερὰ τῶχει πιασμένο,
θερμὰ τὸ κρατᾷ.

Τὴν ὄψι σου, υἱέ μου,
σκιασμένο τί σκεπάζεις;
Τὸν Ἄλφο πατέρα,
ἐσὺ δὲν τὸν κυττάζεις;

Τὸν Ἄλφο με κορώνω,
μ' ὀλόμαυρη νοῦρα;
Νεφέλη εἶνε, παιδί μου,
ἀγνοῦ εἶνε σείρα!

Καλὸ μου, παιδάκι,
μαζί μου ἔλα ὀπίσω.
πανώρικα παιχνίδια
θὰ παίξω ἐγὼ μαζί σου.

Στὴν ὄχθη εἶνε τ' ἄνθη
θωρίες καὶ θροασίες,
ἡ μάνα μου σοῦ ἔχει
χρυσὰς θωρασίες.

Πατέρα, πατέρα,
τ' αὐτὶ σου δὲν πεικάζει
με λόγια σβυσμένα
ὁ Ἄλφος τί με τάζει;

Μερώσου, ξεννοιάσου,
ἀγέρας σφυρᾷ,
καὶ τρίζουν παιδί μου,
τὰ φύλλα ξερά.

Θές νᾶρθῆς μαζί μου,
χαριτωμένο ἀγόρι.
Σ' ἐννοιάζονται ὠραία
ἡ κάθε μὴ μου κόρη.

Οἱ κόρες μου παίρνουν
τῆς νύχτας τὸν χορὸ.
Κουνιῶν, τραγουδοῦνε,
σὲ πᾶν 'ς τὸ φτερό.

Καὶ δὲν τὴς κυττάζεις,
πατέρα μου, πατέρα,
τὴς κόρες τοῦ Ἄλφου
'ς τὰ σκοτεινὰ κειπέρα;

Παιδάκι μου, παιδί μου,
τὸ βλέπω καὶ καλὰ;
Ἴτιες λευκοδείγουν
με φύλλα ἀσπρουλά.

Σὲ ἀγαπῶ, μ' ἀνάφουτον
ἡ ὀμορφίες σου, ἀγόρι!
Μὲ τὸ καλὸ δὲν θέλεις,
σὲ παίρνω μετὰ τὸ ζόρι!

Πατέρα! Πατέρα!
μὲ πιάνει τῶρα, νά!
Ἄχ! μ' ἔκαμ' ὁ Ἄλφος
κακὸ ποῦ πονᾷ!

Φρικιάζεται ὁ πατέρας,
τὸν ἵππο ὀρμᾷ καὶ βιάζει.
Τὸ τέκνο ποῦ βογγάει
'ς τ' ἀγκάλια του βαστάζει.

Μὲ βία μόλις φθάνει
'ς τὸ σπίτι τὸ πικρὸ.
Σ' τὴν ἀγκάλια του κείται
τ' ἀγόρι τὸ νεκρὸ!

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἄϊνε πεποιημένων βαλλισμάτων τὸ ἄριστον ὀμολογουμένως εἶνε ἡ Λωρελάυ:

Δὲν ξεύρω αὐτὴ μου ἡ λύπη τί σημαίνει,
καὶ μ' ἔχει τόσο, τόσο ολιθερό!
Ἀπὸ τὸν νοῦ μου μέσα δὲν ἐβγαίνει
μὴ ἱστορία ἀπ' τὸν παλιὸ καιρὸ.

Ἦ γερὸ φυσᾷ τ' ἀγέρι καὶ βραδυάζει,
ὁ Ρῆνος σιγανὰ κατακυλᾷ,
'ς τὴς φωταυγῆς τοῦ ἡλίου, ποῦ πλαιγιάζει,
τοῦ ἔρους ἡ κορφή σπιθοβολᾷ.

Θαυμάσια αὐτοῦ 'ς τὴν κορυφὴν τὴν ἴδια,
κάθεται ἡ πὶθ ὠραία ἡ κοπελιά,
ἀστράφτου τὰ χρυσὰ τῆς τὰ στολίδια,
χτενίζει τὰ χρυσὰ τῆς τὰ μαλλιά.

Μ' ὀλόγρυσο χτενάκι τὰ χτενίζει
καὶ τραγουδαὶ ἕνα σκοπὸ ἢ ξανθὴ :
Σ τούς θαυμασταούς τοὺς ἤγους ποῦ σκορπίζει
δὲν εἶνε νοὺς ποῦ νὰ μὴ μαγευθῆ.

Τὸν ναύτη 'ς τὴ βαρκούλα τὸν ἀρπάζει
λαχτάρα ποῦ σαλεύει τὰ μυαλά.
Τοὺς βράχους ποῦ προβάλλουν δὲν κυττάζει,
ἀπάνω μόνο βλέπει 'ς τ' ἀψηλά.

Φοβοῦμαι πῶς τὸ κύμα θενὰ φάη
καὶ ναύτη καὶ βαρκούλα τῶρα δά :
Ἄχ ! ὄλ' αὐτὰ τὰ κάμν' ἢ Λωρελάυ
μὲ τὸ γλυκὸ σκοπὸ ποῦ τραγουδᾷ.

Ἄγνωμοσύνη θὰ ἦτο ἂν ἐκλείομεν τὴν μελέτην
ταύτην χωρὶς ν' ἀποδώσωμεν δίκαιον εἰς τὸν Οὐ-
λανδ, ὁ ὅποιος ἐποίησε πολλὰ καὶ περικαλλῆ βαλ-
λίσματα. Παράδειγμα τῆς συγκινητικῆς του τέχνης
ἔστω τὸ ἐπόμενον :

Πὲς μου τὸ εἶδες τὸ παλάτι, πῶναι
ψηλὸ παλάτι 'ς τὴν ἀκρογιαλιά ;
Τὰ νέφη ἀπ' ἐπάνω του περνοῦνε
χρυσόβαμμένα καὶ τρανταφυλλιά.

Θαρρεῖς νὰ σκύψῃ 'ς τὸν καθρέφτη θέλει,
'ς τὰ κρυσταλλένια τοῦ γυαλοῦ νερά.
Θαρρεῖς τραβᾷ νὰ φθάσῃ τὴν νεφέλην,
ποῦ τὴν χρυσώνει ἢ δούσι ἢ φλογερὰ.

Τὸ εἶδα καί, ὄλο ὁμορφιά καὶ χάρι,
τὸ ἀψηλὸ παλάτι 'ς τὸ γυαλό.
Ἄπκνωθί του τ' ἀργυρὸ φεγγάρι,
τριγύρω του ἕνα σύννεφο θαλό.

Ἄκουσες τὸν ἀέρ' αὐτοῦ νὰ ψάλλῃ,
τὸ κύμα, ποῦ σαλεύει δροσερό ;
Ἄκουσες ἀπ' τὴ σάλα τὴ μεγάλη
παιχνίδια καὶ τραγουδοὶ γιορτερὰ ;

Οἱ ἄνεμοι κοιμόντανε 'ς τὰ ἀνώγεια,
τὰ κύματα χαμὰ 'ς τὴν ἀμουδιά.
Ἄκουσα ἀπὸ τὴ σάλα μοιρολόγια,
ποῦ μὲ ἐρραγίσαν τὴν φτωχὴ καρδιά.

Τὸν βασιλιὰ τὸν εἶδες νὰ γυρίζῃ
μὲ τὴν βασιλισσά του τὴν κυρά,
τὸν κόκκινο μανδύα ν' ἀνεμίζῃ,
καὶ τὴν χρυσὴ κορώνα νὰ φορᾷ ;

Δὲν εἶδες πῶς συνώδευαν μιὰ νέα,
μὲ γλυκερὴ χαρὰ μιὰ κοπελιά,
ὡσὰν τὸν ἥλιο λαμπερὴ καὶ ὠραία,
μὲ τὰ χρυσά, τ' ἀστρακτερά μαλλιά :

Τοὺς εἶδαν τοὺς γονιούς. Τὸ μέτωπό τους
δὲν τὸ ἔστερε ἢ κορώνα φωτεινά.
Σ τὰ μαῦρα βουτηγμένοι ἦταν οἱ δύο τους,
τὴν κόρη — δὲν τὴν εἶδαν πουθενά !

Ἀξιοθαύμαστος δὲ εἶνε ὁ Οὐλανδ διότι αὐτὸς
μετήγαγε τὸ βάλλισμα εἰς τὴν μουσικὴν. Ὅστις
ἐπιθυμῆ βαλλιστικὴν ποίησιν ὀλιγολογωτέραν ἀπὸ
τὸ ἐπόμενον ὄνειρον ἄς ὑπάγῃ νὰ ἀκούσῃ μουσικὰ
βαλλίσματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια δυστυχῶς δὲν
ὑπάρχουσιν εἰς τὴν πατρίδα μας.

Μέσ' 'ς τὸν πανώριο κῆπο περπατοῦνε
δυό, ποῦ κρυφογαπιούντ' ἀπὸ καιρό.
Ἔτσι γλωμοὶ καὶ ἀρρωστημένοι πούναι,
καθῆσανε σὲ μέρος ἀνθηρό.

Φιλῆθηκαν 'ς τὰ μάγουλα οἱ καυμένοι,
φιλήθηκαν 'ς τὸ στόμα, ὄλο φωτιά,
ἐμείνανε σφιχτὰ ἀγκαλιασμένοι,
ξανθάνισαν, δὲν ἔχουν ἀρρωστιά.

Δυὸ δυνατὰ κουδούνια κουδουνίζουν.
Ἐσθύσθη τ' ὄνειρό τους ἔδεκεί :
Τὴν νέα μέσ' 'ς τὸ μοναστήρι γτίζουν,
τὸν νέο 'ς τὴ βαθεῖα τὴ φυλαχῆ !

Καὶ τώρα, ἀναγνώσταί μου καὶ ἀναγνώστριαι,
ἕνα λόγον, ἢ μᾶλλον ἕνα ἐπίλογον. Τινὲς ἐξ ὑμῶν
μορφοῦζετε διότι, ἐνῶ σὰς ἔταξα ἀδάμαντας καὶ
μαργαρίτας σὰς ἐφιλεψα μὲ στίχους, στίχους, στί-
χους. Μὲ συγχωρεῖτε ! Οἱ στίχοι τοὺς ὁποίους σὰς
παρέθεσα εἶναι ἀδάμαντες καὶ μαργαρίται τιμαλ-
φέστατοι, μὲ τὴν διαφοράν ὅτι πλουτίζουν καὶ κο-
σμοῦν τὰ στήθη καὶ τὰς κεφαλὰς ὄχι ἀπ' ἔξω ἀλλ'
ἀπὸ μέσα.

Κατὰ Μάρτιον 1893.

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΙ ΛΑΤΙΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΥΡΟΥ ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΕΡΙΦΟΥ

Α'

Ἀντώνιος Ἰουστινιάνι.

Κατήγετο ἐκ τῆς μεγάλης ἐκείνης τῶν Ἰουστινιάνι
οἰκογενείας ἣτις διετέλεσε κυρίαρχος τῆς νήσου Χίου.
Ἐγεννήθη ἐν Νάξῳ τῇ 13 Ἰουνίου 1663. Ἀρῶ διηλ-
θεν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τὰ δεκαπέντε ἔτη τῆς ἡλικίας
του, παρέλαθεν αὐτὸν ὁ πατήρ του Ἰωάννης καὶ ἔφερεν
εἰς Γενεύην ὅπου τὸν ἐνέγραψε, τῇ 16 Αὐγούστου
1681, εἰς τὴν Χρυσὴν Βίβλον τῆς δημοκρατικῆς
ἐκείνης. Ἐκείθεν μετέβη εἰς Ρώμην ὅπου ἐσπούδασε
τὰ ἱερὰ μαθήματα ὡς ὑπότροφος ἐν τῷ τοῦ Οὐρβανοῦ
κολλεγίῳ. Περαιτώσας τὰς σπουδὰς του ἐχειροτονήθη
ἱερεὺς καὶ κατόπιν διορίσθη ἀποστολικὸς τοποτηρητῆς
εἰς Σμύρνην. Περὶ δὲ τὸ ἔτος 1694 ἐξελέγη Ἐπί-
σκοπος Σύρου (Codex seu Registrum κ.τ.λ. Antonio
Iustiniano archiepiscopo Naxopariensis, χειρόγρ. σελ. 1 καὶ 2), καὶ τῇ 17 Ἰουλίου τοῦ 1698
διορίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ 1Β' ἀποστο-
λικὸς ἐπισκέπτης ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει μέχρι Ζακύν-
θου καὶ Κεφαλληνίας συμπεριλαμβανομένης, ὡς δηλοῖ
ἢ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς ἐνταῦθα ἀρχιεπισκοπῆς ἀποκει-
μένη παπικῆ, ἐπὶ διαθήρας, βούλλα. Τὴν ἀναθεθεῖσαν
αὐτῷ ἐντολήν τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Κυ-
κλάδων ἐξετέλεσε κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1700 καὶ ὑπέβαλε
τῷ ἐν Ρώμῃ ἱερῷ Συνεδρίῳ τὰς περὶ αὐτῶν ἐκθέσεις
του. Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα προεδιάσθη (17 Φε-
βρουαρίου 1701), ὑπὸ τοῦ Πάπα Κλήμεντος τοῦ 1Β'
εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Παροναξίας ἀναθεθείσας αὐτῷ
συγχρόνως καὶ τῆς διευθύνσεως τῆς Ἐπισκοπῆς Μή-

λου, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ ἀρχεῖῳ ἀποκει-
μένης παπικῆς περὶ τοῦ προδιδασμοῦ του βούλλας. Ὁ
Ἰουστινιάνι ἐγκατέστη ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπικῇ ἔδρῃ τῇ 4
Δεκεμβρίου 1701 (Codex seu Registrum κ.τ.λ.
σ. 1). Τὸ ἐπόμενον δὲ ἔτος (4 Αὐγούστου 1702) ἀνε-
τέθη αὐτῷ, Παπικῷ διατάγματι (ἐν τῷ αὐτῷ ἀρχεῖῳ
ἀποκειμένῳ) καὶ ἡ διευθύνσις τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀνδρου.
Ποικίλας δ' εὐδοκίμως τὸ ποιμνίον του ἐπὶ 29 περίπου
ἔτη, ἀπέθανεν ἐν τῇ ἔδρῃ του, τῇ Νάξῳ, τὴν 21 Μαρ-
τίου 1730 (Registro de' morti, vol. 3, σ. 48).

Β'

Ἐκθεσίς περὶ τῆς νήσου Σερίφου.

Εἶδομεν ἐκ τῆς ἀνωτέρω συντόμου βιογραφικῆς ση-
μειώσεως τοῦ ἱεράρχου Ἀντωνίου Ἰουστινιάνι, ὅτι
κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1700 περιήλθε τὰς Κυκλάδας πρὸς
ἐπίσκεψιν τῶν ἐν αὐταῖς δυτικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐτι τὰς
περὶ αὐτῶν ἐκθέσεις του ὑπέβαλε τῷ ἐν Ρώμῃ ἱερῷ
Συνεδρίῳ.

Ἐντυχὼν πρὸ τινος χειρογράφου τεύχει περιέχοντι
πολλὰς ἐκ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑποβληθεισῶν ἐκθέσεων,
Ἰταλιστὶ συντεταγμένον, φρονῶν δὲ ὅτι διὰ τῆς δημο-
σιεύσεως αὐτῶν μετὰ σχετικῶν μάλιστα ἀνεκδότων ἐγ-
γράφων καὶ σημειώσεων παρ' ἐμοὶ ἀποκειμένων, ὅα
παράσχω εἰς τὴν σκοτεινὴν εἰσέτι Ἐκκλησιαστικὴν
ἱστορίαν τῶν νήσων ἐπὶ Τσερκοκρατίας συμβολὴν λό-
γου τινὸς ἀξίαν, ἄρξομαι προσηχῶς τῆς ὡς ἀνωτέρω
δημοσιεύσεως αὐτῶν ἐν μεταφράσει. Σήμερον δημοσιεύω
μόνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου (ὅπερ εἶναι γεγραμ-
μένον διὰ χειρὸς Νικολάου Maragon Συρίου ἱερέως
καὶ γραμματέως τοῦ συντάξαντος τὰς ἐκθέσεις ταύτας
Ἐπισκόπου Ἀντωνίου Ἰουστινιάνι), ἐκθεσιν περὶ τῆς
νήσου Σερίφου ὅπου ὁ ἐν λόγῳ Ἐπίσκοπος παρέμεινεν
ἡμέρας τινὰς ἕνεκα τρικυμίας.

Ἡ ἐκθεσίς αὕτη ἔχει οὕτω :

« Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς νήσου Σίφου ὅπως ἐξακο-
λουθήσω τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἑλαβὼν
ἀφορμὴν ν' ἀνακράξω πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ τοῦ ἁγίου
Πέτρου « Domine salva nos perimus », διότι μα-
κρὰν τῆς ξηρᾶς, κατέλαθεν αἴφνης τὸ ἡμέτερον πλοιά-
ριον μανιώδης ἀνεμὸς μετὰ τῆς σφοδρότητος, ὥστε
ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀναποδογυρῶ αὐτό. Καὶ ἂν μετὰ
ταχύτητος ἐν μιᾷ στιγμῇ δὲν ἐρρίπτομεν καὶ καταβιβά-
ζομεν πάντα τὰ ἱστία, ἀνακρίβδωλον ἠθέλομεν πάθη
οἰκτρὸν ναυάγιον καὶ ἀπολεσθῶμεν πάντες ἄλλ' ὁ
Κύριος, πρὸς θεῖον τοῦ ὁποῦ ἀνέλαβον ταξιδίον τό-
σον ἐπικίνδυνον, ἠδύναμεν ἵνα, διὰ τῆς δυνάμεως τῶν
κωπῶν, τὰς ὁποίας ἀνέλαβον ὡσάτως καὶ οἱ ἡμέτεροι
ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ¹, φθάσωμεν μετὰ πολλῶν μόχθων
εἰς τὴν ξηρὰν ἐν τινι κοιλίῳ, ὅπου, ἐπὶ ἀθλίῳ κλι-
νῶν, διήλθομεν τὴν νύκτα ἐκείνην² καὶ γενομένης ἡμέ-
ρας ἐρθάσκαμεν με εὐριον ἄνεμον εἰς τὴν νήσον Σερίφον.

Αὕτη, ἔχουσα 35 μιλίων περιφέρειαν, εἶναι ὅλη
ἄγνος καὶ πετρώδης³ ἔχει ἐν μόνον φρούριον τρία
μίλια μακρὰν τῆς θαλάσσης μετὰ δικτασίων κατοικῶν
Ἀνατολικῶν, πολλὸ ἀγροίκων, πτωχῶν καὶ ἑλεεινῶν,
μὴ ζώντων ἐξ ἄλλου ἢ δι' ὀλίγου τυροῦ καὶ χειρείου
κρέατος ὅπερ ἀρθνοῖ ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ. Οὗτοι κατὰ
τὰ πνευματικὰ διευθύνονται ὑπὸ 15 ἱερέων, οἵτινες
ἔχουσι τὴν φροντίδα ἱσχυρίμων Ἐκκλησιῶν, τῶσον ὅμως
ἀπικειμένων ὥστε μάλιστα ἐννοοῦσιν ἐκεῖνο ὅπερ ἀναγι-
νώσκουσιν.

¹ Τὸν Ἰουστινιάνι προηκολούθουν τρεῖς ἱερεῖς καὶ εἰς
κληρικὸς ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ κώδικος τῆς ἐνταῦθα ἱερᾶς
μονῆς τῶν Καπουτσίνων, σ. 187.

Ὅκτώ μίλια μακρὰν τοῦ φρουρίου ἐφ' ὑψηλῆς θέ-
σεως ἐγείρεται ἐν μοναστήριον, περιτεταχισμένον ἐν
εἴδει φρουρίου, ἐν τῷ ὅποιῳ βιοῦσιν 60 μοναχοὶ μετὰ
τοῦ ἐκωτῶν ἡγουμένου. Ἐκ τούτων δέκα μόνον εἰσὶν
ἱερωμένοι οἱ δὲ λοιποὶ λαϊκοί. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀσχο-
λοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἄλλοι δὲ ἀπο-
στέλλονται εἰς τὰς ἄλλας νήσους διὰ νὰ ζητῶσιν ἑλεη-
μοσύνην ἐν τούτοις δὲν ἀρνοῦνται τὴν καλοκάγαθον
φιλοξενίαν, ἀλλὰ προσφέρουσιν αὐτὴν τοῖς ταξιδιω-
ταῖς καὶ ξένους πάσης φυλῆς κατὰ τὸ διάστημα καθ' ὃ
διακίνοισιν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μονα-
στηρίου, ὅπερ εἶναι σταυροπήγιον¹, ὑπάρχει ὠραία
ἐκκλησία μετὰ τρούλλου, ἔχουσα μῆκος 30 βημάτων
καὶ πλάτος 20, ἐστρωμένη δι' ἐξαιρετικῶν μαρμάρων
τῆς Πάρου, ἀφιερωμένη εἰς τὸν ἅγιον Μιχαὴλ ἀρχάγ-
γελον, καὶ τιμωμένη γενικῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ανα-
τολῆς.

Μεταξὺς εἰς τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο, ἐγενόμην δεκτὸς
μετ' εὐμενεῖας ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἄλλων μο-
ναχῶν ὀδηγησάντων με διὰ κωδωνοκουρίας, ψαλμῶν
καὶ ὕμνων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς τοιαύτης
πράξεως, ἐνόησα τὴν θρησκευτικὴν ἀπλότητα τῶν μο-
ναχῶν ἐκείνων, οἵτινες, διὰ δειγμάτων τιμῆς καὶ σε-
δασμοῦ, προσεπάθουν νὰ μὲ μεταχειρίζωνται κατὰ τὸ
διάστημα καθ' ὃ ἐκλείσθη ἐν τῷ βῆθέντι τόπῳ. Καὶ ἐκ
τῶν λόγων αὐτῶν διέγνων τὴν παντελῆ ἀγνοίαν εἰς τὴν
διατελοῦσιν οἱ νησιῶται ἐκεῖνοι περὶ τὰ θεμελιώδη
ἄρθρα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τὴν καλὴν διά-
θεσιν ἣν ἔχουσι ν' ἀκούσῃ τοῦ θεοῦ λόγου. Ἐκ τού-
του θύναμαι νὰ ἐλπίζω ὅτι ἡ προρηθείσα μεταβατικὴ
ἀποστολή τῶν Ἰησοῦτων², θὰ ἐπιφέρῃ καρποὺς εἰς
τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν ἐκείνων οἵτινες εἰσὶ πάντες
Ἀνατολικοὶ δὲν ὑπάρχει δὲ ἐν τῇ νήσῳ οὐδεὶς Λα-
τῖνος οὐδὲ ἀνάμνησις ὅτι ὑπῆρξεν ποτὲ τοιοῦτο ἐν
αὐτῇ. Θὰ ἦτο πολὺ ὠφέλιμον ἂν τρέφοιμὲς τις τοῦ
Ἑλληνικοῦ τούτου κολλεγίου³ ἠδύνατο νὰ κατοικήσῃ
ἐκεῖ, πρὸς διδασκαλίαν καὶ καθοδήγησιν τῶν ψυχῶν
ἐκείνων, μὲ ἀντιμισθίαν τινὰ πρὸς συντήρησίν του ».

Ἐν Νάξῳ.

MIX. IAK. ΜΑΡΚΟΠΟΛΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀλεξάνδρου Ρ. Ραγκαβῆ ἀπομνημονεύματα.
Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδότης Γεώργιος Κασ-
δόνης 1894. 8ον. Σελ. 392.

Τὰ ἄρτι ἐκδοθέντα ἀπομνημονεύματα τοῦ Α.
Ραγκαβῆ ἀποτελοῦσιν οἰονεὶ αὐτοβιογραφίαν τοῦ
ἀνδρὸς τούτου, ὁ ὅποιος κομιδῇ νέος, καὶ εὐθύς ἀπὸ
τῆς πρώτης συστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας,
μετέσχε τῶν κοινῶν, διαπρέψας ἐν τε τῷ πολιτικῷ
καὶ φιλολογικῷ σταδίῳ. Ἐγραψε δὲ ταῦτα περὶ
τὰ τέλη τοῦ βίου του, ὅτε εὐρίσκειτο, ὡς ὁ ἴδιος
ἀναφέρει, εἰς τὸ τέρας τοῦ σταθμοῦ τοῦ βίου πέ-
ραν τοῦ ὁποῦ ὀλίγον ἔμενεν αὐτῷ διάστημα ὅπως
ἐμπέση εἰς τὸ βράθρον εἰς ὃ καταβυθίζεται ἡ ζωὴ.

Ὁ ἐκδοθεὶς πρῶτος τόμος τῶν Ἀπομνημονευ-
μάτων διαίρεται χρονολογικῶς εἰς δύο μέρη ἐν τῷ

¹ Τὸ χειρόγρ. « . . . ch' ὁ σταυροπῖο, . . . ».

² Ἐν προηγουμένῃ ἐκθεσὶ ποιεῖται λόγον περὶ τῶν
μεταβατικῶν ἀποστολῶν τῶν Ἰησοῦτων.

³ Τοῦ ἐν Ρώμῃ.

πρώτῳ, ὅπερ ἐπιγράφεται Γέννησις καὶ Ἀνατροφή, ἀφηγείται ὁ συγγραφεὺς τὰ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ, ἔνθα ἐν πάσῃ ἀμεροληψίᾳ ἐκθέτει καὶ τινα περὶ Φαναριωτῶν, εἰς οὓς ἐκ καταγωγῆς ἀνήκειν, εἶτα δὲ καταγράφει τὰς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, τὰς περιπετείας καὶ ταλαιπωρίας τῆς οἰκογενείας του ἀναγκασθείσης νὰ μεταβῇ εἰς Τρανσυλβανίαν καὶ ἐντεῦθεν εἰς Ὀδησσὸν μετὰ τὴν ἐκρήξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Διὰ φυσικῆς καὶ ἀπερίττου γλώσσης κατακλιούσης τὸν ἀναγνώστην ἀφηγείται ὡς πάππος πρὸς ἐγγόνους τὸν παιδικὸν του βίον, τὰ τῆς πατρικῆς οἰκίας του ἐν Κωνσταντινουπόλει, μνημονεῖται καὶ αὐτῶν ἐπι τῶν παιγνιδίων του, τῶν παιδικῶν του φίλων, τῶν πρώτων ἐντυπώσεων του εἰς τὰ τοῦ κόσμου, τῶν πρώτων διδασκάλων, ὧν εἰς ἦτο καὶ ὁ Δημήτριος Χρηστίδης. Ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ σελίδος εἰς σελίδα παρίσταται εἰς διαφόρους ζωντανὰς σκηνὰς τοῦ περιπετειώδους οἰκογενειακοῦ βίου τοῦ συγγραφέως, ἔνθα ἀπροσδοκῆτως πολλοῦ συναντᾷ τὰ πρώτα ἔγνη τοῦ βίου ἱστορικῶν ἀνδρῶν τῆς νέας Ἑλλάδος δρασάντων κατόπιν ἐν αὐτῇ πολυειδίᾳ καὶ πολυτρόπῳ.

Ζωηρὰ καὶ φυσικῆ ὁλοῦς εἶνε ἐν τῷ α' τούτῳ τμήματι ἡ περιγραφή τῶν σπουδῶν του ἐν Μονάχῳ, καὶ ἡ αὐτόθι διατριβὴ μετὰ τῶν Γερμανῶν καὶ Ἑλλήνων, ὧν πολλοὶ ἦσαν τέκνα ἀγωνιστῶν ἐκ παιδευομένων δαπάνῃ τοῦ Βασιλέως Λουδοβίκου.

Ἐν τῷ β' μέρει ὁ Ραγκαβῆς ἐξιστορεῖ τὴν κἀθοδὸν αὐτοῦ ἐκ Γερμανίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ Κυβερνήτου, τὴν ἐν γένει πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν τότε χρόνων καὶ τὰ παρόμοια. Τὸ μέρος τοῦτο τῶν ἀπομνημονευμάτων, ἀποτελοῦν σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου τόμου, εἶνε καὶ τὸ μᾶλλον ἐπαγωγόν, ἅτε μετέγον γενικωτέρου ἱστορικοῦ διαφέροντος· εἶνε δὲ καὶ αἱ ἀναμνήσεις ἐναργέστεραι εἰς τὴν μνήμην τοῦ γράφοντος, λαβόντος μετὰ τῆς πολλὰ τῶν γεγονότων, ἅτινα ἐξιστορεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς τέχνης τοῦ λόγου καὶ τῆς ζωηρότητος τοῦ ὕφους, ἣν μεταχειρίζεται καὶ εἰς τὸ πρῶτον μέρος. Φυσικώτατα ἀπεικονίζει ἐνταῦθα τὴν ἀρχικὴν κοινωνίαν τοῦ Ναυπλίου, ἰδίως δὲ χαρακτηρίζει προσηκόντως τινὰς τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐπιρρίπτων κατὰ τινων τούτων καὶ ὑπαινιγμούς ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν αὐτῶν διαγωγὴν. Ζωηρῶς ἀφηγείται τὰ κατὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καποδιστρίου καὶ τὰ κατὰ τὴν δίκην τῶν δολοφόνων του, τὴν ἐπελθοῦσαν κατόπιν διαίρεσιν τῶν ἀρχηγῶν εἰς κυβερνητικούς καὶ συνταγματικούς, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐτάχθη εἰς τὸ κόμμα τῶν τελευταίων. Ἐν τῇ ἐξιστορήσει δὲ τοῦ μέρους τούτου πολλὰ γράφει περὶ τῶν πολυτίμων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοφίλου, κατελθόντος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ φιλελληνισμοῦ πρὸ τοῦ Ὄθωνος, καὶ κατὰ πολὺ συντελέσαντος εἰς τὴν συμφιλίωσιν τῶν ἀντιθέτων κομμάτων καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως.

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο τελευτᾷ εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὄθωνος εἰς Ναυπλίον, καὶ εἰς τὴν ἐξιστορήσιν τῶν πρώτων ἔργων τῆς Ἀντιβασιλείας, ὑφ' ἣν καὶ ὁ Ραγκαβῆς ὑπερέττησεν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τούτοις ὁ Ραγκαβῆς δὲν παρέλιπε νὰ μνημονεύσῃ καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ φιλολογικῶν ἀπειρῶν, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου διὰ θεατρικῶν παραστάσεων ἐν ἰδιωτικαῖς οἰκίαις. Ἴδιον δὲ χαρακτηριστικὸν εἶνε τῶν ἀπομνημονευμάτων ὅτι πανταχοῦ μνημονεῖται ὀνομασί τῶν ὠραίων γυναικῶν, ἃς ἐγνώρισεν ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐν Ναυπλίῳ ἐπὶ καλλοῦν διαπρεπούσων, αἵτινες ἀπετέλουσαν τὸ κοσμημα τῆς ἀρτίστου ἐκεί κωνωνίας. Μ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἐρεῖπια ἀραβικῆς πόλεως.

Περιοδεύων πρὸ τινος ἐν Ἀλγερίᾳ ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἐπισκέφθη τὴν ἀραβικὴν πόλιν τοῦ Τιμγὰδ, ἣτις περιγράφεται ὡς μία ἀλγερινὴ Πομπηία. Βεβαίως ἡ ἀρχαία αὕτη ἀραβικὴ πόλις, ἣτις εἶνε σήμερον σωρὸς ἐρεῖπιων, εἶδε σχεδὸν τὸσας μεταβολὰς τῆς τέχνης ὅπως καὶ ἡ Ἰταλικὴ Πομπηία. Ἐκτίσθη κατὰ τὸν Α' μ. Χ. αἰῶνα, καὶ κείτα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Κωνσταντινῆς. Ὑπέστη τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Μαυριτανῶν κατὰ τὴν ἑξατονταετηρίδα, καὶ ἐπὶ τέλους κατεστράφη δι' ἀλλεπαλλήλων σεισμῶν. Ὡς ἡ Πομπηία, ἦτο τόπος ἡδυσπαθείας καὶ κομψότητος, καὶ τὰ ἐρεῖπιά τῆς δεῖκνόντουσι λείψανα ὠραίων λιθοστρώτων, λαμπρῶν ἀρχαμάτων, θεάτρου, κρητῶν καὶ βλακωνίων. Μέγιστος ναὸς ἦτο ἀριερωμένος εἰς τὸν Δία, καὶ οὗτος ἐκθάπτεται νῦν καὶ λεπτομερῶς ἐξετάζεται. Ἡ ἐπαρχία τῆς Κωνσταντινῆς βρέθη: ῥωμαϊκῶν λειψάνων καὶ ἐλπίζεται ὅτι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ ὑπουργοῦ οὐ μικρὸν θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν κεφαλαίων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκαίων ἀνασκευῶν, οὕτως ὥστε ἡ ἀρχαιολογία νὰ φωτισθῇ περισσότερο ἐκ τῆς τεθαμμένης ταύτης πόλεως.

Δέκα ἑκατομμύρια λάμπαις.

Καίτοι τὸσα ἀκούομεν περὶ φωτισμοῦ δι' ἀερίου καὶ τοῦ νεωτέρου ἀντιζήλου του, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ μεγάλη πλῆθὺς τῶν οἰκοδομησῶν ἀνά τὴν οἰκουμένην μεταχειρίζονται ὡς πρῶτον μέσον τεχνικοῦ φωτισμοῦ τὸ πετρέλαιον. Ἐν Ἀγγλίᾳ μόνον ὑπάρχουν, ὡς λέγεται, πλείονες ἢ δέκα ἑκατομμύρια λαμπτήρες καίοντες πετρέλαιον πρὸς νυκτερινὴν χρῆσιν, ἀνίσως δὲ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν οὐδ' ὑποπεύουσι κἄν ἐπὶ τῇ χρῆσιν τῶν λαμπτήρων τούτων εἶνε τὸσον γενική, συχνὰ λαμβάνουν τὸν κόπον νὰ μᾶς ἐνθυμίζουσι αἱ εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων περὶ τρομερῶν δυστυχημάτων, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν λαμπτήρων τούτων εἶνε ὄχι μόνον κοινὴ ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος. Κατὰ τινα πρόσφατον ἐξέτασιν περὶ τινος θύματος τῶν δυστυχημάτων τούτων, ἀπεδείχθη ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ μόνον συμβαίνουσι τριακόσιοι θάνατοι κατ' ἔτος ἐκ παρομοίων συμφορῶν καὶ εἰς ἕν ἔτος ὁ λογαγὸς Σὼ, ὁ πρῶτος ἐπιμελητῆς τῆς πυροσβεστικῆς μαίρας τοῦ Λονδίνου, ἀνέφερεν ἐκ τῶν πενηνταεξ πυρκαϊῶν προσελθούσας ἐξ ἐκρήξεως τῶν λαμπῶν τοῦ πετρελαίου ἐν τῇ ἀγγλικῇ Μητροπόλει. Πολλὰ μέθοδοι ἐφευρέθησαν ὅπως καταστῶσιν ἀσφαλῆς τὰς λάμπας ταύτας, οὕτως ὥστε καὶ ἂν κατὰ τύχην γείνη ἐκρήξις, ἡ φλόξ αὐτομάτως νὰ σβύνη καὶ τοιαῦται μέθοδοι περιγράφονται ἀπὸ κειροῦ εἰς κείρον εἰς τῶν περιοδικῶν τὰς στήλας· ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν γίνονται δεκταί, καὶ πιθανῶς θὰ παραμεινωθῶσιν ἕως οὗ ληθῆθ νομοθετικὴ πρόνοια περὶ τοῦ ἐπικινδυνου τούτου.

ἀρεταῖς Καλόγηρον τούτον τοῦ Ἀστέριου. — Δ. Γρ. Καπούρογλους.]

Ἀστέρι 24 Ἀπριλίον 1694

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΚ

Ὁ Ἐρρίκος Μπέκ, ἐγεννήθη ἐν Χαρισίσις τῷ 1837. Μετὰ τὰ πρῶτά του ποιητικὰ δολιμῆ, ἔγραψε τὸ λαμπρότερον τοῦ *Sarbanatidon*, μελοδράματος τοῦ Βικτωριανοῦ Ζουσιέρ, ὀλίγον δὲ βραδύτερον παριστάνοντο τὸ πρῶτον τοῦ δράμα *Μεγαλὴ Πωπερ*, ἐξ οὗ οἱ κριτικοί, μεθ' ὅλας τῆς ἐλλείψεως, διέγνωσαν τὴν πρωτότυπον καὶ σθεναρὰν τοῦ δραματικοῦ ἰδιοφυίαν. Τῷ 1879 μετὰ 9 ἔτων σιγῆς, ὁ Μπέκ ἀνεγέννη καὶ πάλιν ἐν τῷ θεατρικῷ κόσμῳ καὶ ἔδωκε τὴν *Navette*, τὰς *Honnetes Femmes* καὶ τοὺς *Corbeaux*, τὸ τελευταῖον τετραπράκτον δράμα, παρασταθὲν ἐν τῷ *Γαλλικῷ θεάτρῳ* μετ' ἀνωτέρας ἢ τὰ μέχρι τούδε ἐπιτυχίας. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον ἐξησφάλισε τὴν σήμεν του, ὡς δραματικοῦ συγγραφέως διακεκριμένου, εἶνε ἡ *Ἡμαρτωλὴ*, κωμῳδία εἰς 3 πράξεις, παρασταθεῖσα τῷ 1885. Ὁ Μπέκ φέρει τὸ παράσημον τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς.

Ἡ ἁμαρτωλὴ

[ὑπὸ τὸν τίτλον Καλόγηρον Ἀπομνημονεύματα Ἐφημερίσας ποτε μικρὰν σερὰν ἐπιστοδίων τῆς ἐν Ἀθήναις Βενετικῆς ἐπιδρομῆς. Εἰς ἐν τῶν ἐπιστοδίων τούτων εἰκονίζεται νῆος τις ἀγαπήσας τὴν θυγατέρα τοῦ πατριου τοῦ ὁ Ἀθηναῖος οὗτος, ὅπως καταπέσῃ τὸ αἰσθημὰ του, φεύγει τὸ αὐτὸ πρᾶττι καὶ ἡ κόρη. Εἰς τὸ μεταξὺ ἐπέρχεται ἡ Βενετικὴ ἐπιδρομὴ καὶ ἡ ἐρήμωσις τῶν Ἀθηνῶν, καὶ δὲν ἐπικαλλέουσι πλέον ἀλλήλους. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς ἐστίας τῶν ὁ νῆος ἐγένετο μοναχὸς εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰμρατιοῦ Μονῆν Ἀστέρι. Τὸ ἑπομένον ποίημα γραμμῶν εἰς γλώσσῃν καὶ ὕφους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, θέμα ἔχει τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ κόρη, βραδύτερον αὐτοῦ ἐπανέλθουσα εἰς Ἀθήνας καὶ αἰσθανομένη τὴν συνείδησιν αὐτῆς βεβαρωμένην διὰ τὴν καταστροφὴν του, προσέρχεται ὅπως ἐξομολογήθῃ εἰς τὴν παρόντων καταστάσιν ἐπὶ χριστιανικαῖς

—Καλόγηρε νᾶχης ζωῆ. — Ζωῆ τοῦ ἐγὼ δὲν ἔχω — βόηθα γυναικᾶ ἁμαρτωλὴ καὶ κακοτυχημένη· πολλὰς ψυχὰς ἐγιάτρεψες, καὶ γὼ σὲ σένα πρέζω, γιὰτ' ἔχω πόνο στὴν καρδιά καὶ λυγρὰ ἢ καυμένη. — Γρηᾶ σ'αὶ φάινεσ' ἄρρωστη· ψυχῆς γιὰτρεῖθ' ὑφρεύεις· με τί ποδάρια κίνησες καὶ στὸ βουνό μου ἀνέβησ; — Ἡ Πίστη μούδωσε φτερά, καὶ δύναμι ἢ Ἐλπίδα, τὸ ἔκουστέ σου τῶνομα, τὰ θαύματα τοῦ εἶδα.

Σβῶνει ἢ καντήλα τοῦ κελλιῦ ἄστερνη πετώντας φλόγα, καὶ ἀκούει ὁ Καλόγηρος τί ἢ γρηᾶ ὁμολογᾶ.

—Ἦμιον μικρῆ, σὺν ἔμεινα πεντάσφρανη με μόνον ἐν' ἀδερφό, μονάκριβο τῆς μητροῦς μου γόνον... — Γρηᾶ! τέλειωνε γρηῖγορα τὴν ἔξομολόγησί σου! ἄρξις' ἀλλιώως... πῆς, τί κακὸ βαραίνει τὴν ψυχὴ σου; — Ἐνα πρῶτὸ σηκώθηκε νὰ πάη στὸ κυνήγι· στὰ χεῖλη φιληθῆκαμε σὺν κίνησε νὰ φύγη. Μὴ εἶχ' ἐκεῖνο τὸ φιλι ἁμαρτωλὴ γλυκάδα, εἶχε λαχτάρα, εἶχε καῦμό, τοῦ ἔρωτα πυράδα. Ἐφυγε αὐτός! φεύγω κ' ἐγὼ καὶ δὲν γυρίζω πίσω... Καὶ τόρα δὲν μοῦ λέει κανεὶς γι' αὐτὸν ὅπου ῥωτήσω Ἐχάθηκα' ἐξ αἰτίας μου, ἐμπῆκε νῆος στὸ μνήμα, κ' ἔχω μεγάλο κρίμα!

— Γρηᾶ! εἶνε πολὺς καιρὸς πούσαι ζηνητεμένη; — Γρηᾶ δὲν εἶμαι, εἶμαι νῆ ἀδικαγεραμένη. — Ἄ! σὸπα, φτάνει, πήγαινε! συχωρεμένη νᾶσαι. λησμονῆσε τὸν ἂν δὲν ζῆ, καὶ ἂν ζῆ μὴν τὸν θυμάσαι... Τὸν γνώρισα. — Τὸν γνώρισες; ζῆ; πῆς μου, μὴ σωπαίνης, μοῦ ἀνασταίνεις τὸν νεκρό, κ' ἐμένα με πεθαίνεις... — Σὲ με ἔξομολογήθηκε καὶ μοῦπ' ἐστὶ νὰ ζήσης, καὶ ὅλο του τὸ μαῦρο βίος ἐστὶ νὰ τὸ κρατήσης... μὴ φύγε! καὶ ἂν ποτέ σου εὐφρῆς ἔρημο τὸ κελλί μου κλάψε καὶ αὐτόν! μὴ πήγαινε! σῦρε με τὴν εὐχὴ μου...

Κι' ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ κελλί τοῦ Καλόγηρου βγαίνει, καὶ ἂν πάη στὴ χώρα ζωντανῆ, αὐτὸς γι' αὐτὴν πεθαίνει.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ἐκ τοῦ Καταστήματος Καλῶν Λεβῶν ἐν Παρισίοις, ἐξεδόθησαν τὰ θεατρικὰ Ἄπαντα (Theatre complet) τοῦ Γουρνιέ, τοῦ πρό τιμος ἀποθανόντος εὐφροσύτου δραματικοῦ συγγραφέως. Μεταξὺ τῶν καλλίστων καὶ δημοτικωτάτων ἔργων τῆς συλλογῆς αὐτῆς τάσσονται τὰ ἑξῆς: Μινῆρ καὶ Σα, Γκαβῶ, τὸ Κλοῦμπ, τὸ Λοφίον κτλ.

— Ἐν περιέργῳ ἄρθρῳ, δημοσιευθέντι ἐν τῇ «Νέα Ἐπιθεωρήσει» τῆς κυρίας Ἀδάμ, ὁ Φουὼκ Βρετανὸν πειρᾶται νὰ ποδείξῃ ὅτι ὁ θετικισμὸς καὶ ὁ μηδενισμὸς ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀρχήν, ὡς καταγεμῆνοι ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς κριτικῆς τοῦ καθαροῦ λόγου. Κατὰ τὸν συγγραφέα αἱ δύο αἰρέσεις ἔχουν τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἂν καὶ ὁ ρωσσικὸς μηδενισμὸς τῷ φαίνεται πολὺ λογιωτέρας. «Τὸ ἴδιον ἔτος, λέγει, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Κόντ ἴδρυσε τὴν θετικιστικὴν Κοινωνίαν, ὁ Μάξ Στίρνερ, εἰς τῶν ἄλλων συντελεσάντων εἰς τὴν γένεσιν τοῦ μηδενισμοῦ, διήρει τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ὁμοίως εἰς τρεῖς ἐποχάς. Καὶ αἱ δύο αἰρέσεις τρέφουν τὴν αὐτὴν πίστιν πρὸς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας, ἐπαγγέλλονται τὴν αὐτὴν ἀθείαν, καὶ δὲν διαφέρουν εἰς τίποτε, οὔτε κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἐπιστήμην λατρείαν των, οὔτε κατὰ τὴν ἀνθρωπιστικὴν των θρησκείαν, οὔτε κατὰ τὸν σκοπὸν, τὸν ὅποιον ἐπιδιώκουν.

— Ἐξεδόθη τὸ προαγγελθὲν βιβλίον τοῦ κ. Πλάτωνος Ε. Δρακούλη «Φῶς ἐκ τῶν ἔνδοι, ἡ στοιχεῖα τῆς ἑσωτερικῆς φιλοσοφίας». Εἶνε μᾶλλον θεοσοφικόν, διδάσκει δὲ τίνι τρόπῳ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ποκλήσῃ ἰδανικὸν ἐν τῷ βίῳ, ἄξιον ἐπιδοῦσεως. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ εὐχαριστήσουν βεβαίως τοὺς θετικιστάς, τὸ βιβλίον τοῦτο διακρίνει ἡ χάρις ἐκείνη καὶ ἡ γλαφυρότης, ἥτις καθιστᾷ τὸν κ. Δρακούλην ἕνα τῶν καλλίστων ἡμῶν λογογράφων.

— Μεγάλῃς ἐτυχῆς δημοσιωκότητος ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν δίτομον μυθιστόρημα τῆς κυρίας Humphry Ward, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μαρκελλά». Ἐξετάζει τὸ κοινωνικὸν ζήτημα καὶ ἄπτεται τοῦ δυσκόλου προβλήματος τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχῶν. Ἡ Μαρκελλά, θυγατὴρ πλουσίου ἄγγλου, ἀλλ' ὄχι ἀκηλιδῶτου παρελθόντος, εἶνε εὐγενῆς καὶ μεγάλη ψυχῆ, θέλουσα νὰ ἐφαρμοσῇ ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ τὰς ἰδέας τῆς. Πάσχει ἐκ τούτου, αγωνίζεται, ἀλλ' ἐπὶ τέλους νικᾷ καὶ ὑπανδρεύεται νεαρὸν τινα λόρδον, τῶν αὐτῶν ἰδεῶν, τὸν ὅποιον εἶχε ἀγαπήσει. Ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦτω περιγράφεται θαυμασίως ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἀθλιότης τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ ὑποστηρίζονται εὐλόγητως αἱ πρὸς βελτίωσίν του γινόμεναι προσπάθειαι.

— Ἐξεδόθη ἐν Λονδίνῳ ὁ τέταρτος τόμος τοῦ περὶ Σικελίας συγγραμματος τοῦ Φρήμαν, ἐπὶ τῇ βίαι ἐπὶ τῶν χειρογράφων τὰ ὅποια ἀρῆκεν ὁ συγγραφεὺς καὶ τὰ ὅποια ἐπεξεργάσθη ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς του Ἐδνας. Ἡ ἱστορία τῆς Σικελίας τοῦ Φρήμαν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Ἀγαθοκλέους, εἶνε τὸ σπουδαιότερον καὶ περιεκτικότερον τῶν συγγραμμάτων, ὅσα ἐδημοσιεύθησαν μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ ἐν Σικελίᾳ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ. Ἰδίως τὴν ἐπὶ τῆς Συρακούσας στρατείαν τῶν Ἀθηναίων ὁ ἄγγλος ἱστορικός περιγράφει ὡς ἀληθῆς ἀριστοτέχνης, διαφωτίζει δὲ καὶ διερχομένης πάντα τὰ δραματικὰ αὐτῆς ἐπεισόδια.

Ἐπιστημονικά

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς Ἀστρονομίας, ὁ Κάμιλλος Φλαμμιαῖος, πραγματευόμενος περὶ τῶν

μεγάλων ἐργαλείων τοῦ μέλλοντος, μὲς πληροφορεῖ ὅτι τὸ ἰσημερινὸν τηλεσκόπιον τοῦ νέου παρὰ τὸ Σικάγον Ἀστεροσκοπεῖον θὰ εἶνε τὸ μέγιστον τοῦ κόσμου. Ὁ φακὸς του ἔχει διάμετρον 40 δακτύλων, ἐν ᾧ ὁ τοῦ μεγάλου ἰσημερινοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου Λὸκ μόλις εἶνε 36. οἱ δὲ τοῦ Τυλδόκου καὶ τῆς Νικαίας 30. «Ἡ μεγέθυνσις τῶν ὀπτικῶν ἐργαλείων—ἐπιλέγει,—ἀπὸ ἡμῶν ἤδη αἰῶνος εἶνε ἀξιοσημείωτος. Εὐεργέτης τῆς ἐπιστήμης θὰ εἴδοντο νὰ παραγγεῖλῃ ἀπὸ τοῦδε φακὸν 50 δακτύλων διαμέτρου, ὁ ὅποιος θὰ μὲς παρείχε φωτογραφίας τῆς σελήνης, ὡς ἐάν αὕτη εὐρίσκετο εἰς ἀπόστασιν 100 μόνον γιλιόμετρων» μεγεθύνοντες δὲ τὰς φωτογραφίας ταύτας δεκάκις, θὰ εἴχομεν πρὸ ἡμῶν τοιαῦτα σεληνάκια, ὁρώμενα ὡς ἐξ ἀποστάσεως 10 γιλιόμετρων».

— Ὁ δὲ ἀσημεῖος γάλλος γημικὸς Μπερτελὼ ἐξέφωνεσε κατ' αὐτὰς σπουδαιότατον λόγον περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς γημείας. Περιεργότατα εἶνε τὰ συμπεράσματά του. Ἐλπίζει ὁ γάλλος σφόδρα ὅτι ἡ γημεία λεγομένη θερμότης, ἡ θερμότης δηλαδὴ τοῦ κέντρου τῆς γῆς, θὰ γημιστοποιηθῇ προσεγγῶς εἰς τὴν βιομηχανίαν, ὡς θερμοληκτρικὴ δύναμις ἀνεξάντλητος. Ἡ γῆ τότε δὲν θὰ καλλιερῆται αἱ τροφαὶ θὰ κατασκευάζονται γημικῶς, ὕμειναι καὶ οἰκονομικαί. Δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον οὔτε ἄγροί, οὔτε ἀμπελώνες, οὔτε θερισταί, οὔτε δικιρέσεις εἰς γῆας εὐφόρους ἢ ἄφορους· ἴσως καὶ αὐταὶ αἱ ἔργασι θὰ προτιμῶνται ὡς τόπος διαμονῆς ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, ἡ δὲ γῆ, ἀπαλλασσομένη τῶν γεωργικῶν, θὰ μεταβληθῇ εἰς ἀπέραντον κήπον ἀνθέων καὶ δένδρων. Τοιοῦτον εἶνε, κατὰ τὸν Μπερτελὼ, τὸ ἀπώτατον μέλλον τῆς γημείας.

— Ὁ παρ' ἡμῶν κ. Κ. Λυκόρτας, συγγραφεὺς ἰδιορρύθμου βιβλίου περὶ κινήσεως, ἀνέπτυξε κατ' αὐτὰς ἐν τῷ «Παρνασσῷ» τὴν νέαν του θεωρίαν ἐν κύκλῳ ἐπιστημῶν καὶ λογίων. Κατὰ τὸν κ. Λυκόρταν πᾶν μέρος τῆς ὕλης κέκμηται ἐμφυτον κίνησιν κατὰ γημικὴν κεντρικὴν — εὐθείας μὴ ὑπερκοίτης εἰς τὴν φύσιν, — ἐπ' αὐτῷ δὲ στηριζόμενος προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ σύστημα τῆς κινήσεως τῶν κόσμων, ἀπορρίπτων πάσας τὰς μέχρι τοῦδε περὶ τῆς παγκοσμίου ἕξεως θεωρίας. Ὁ κ. Λυκόρτας μεταφορᾷ ἤδη τὸ σύγγραμμά του γαλλιστί, προτιθέμενος νὰ ὑποβάλῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν.

Θεατρικά.

Ἐν τῷ παρισινῷ Théâtre de l'Œuvre παραστάθῃ ἐσχάτως τὸ ὄραμα τοῦ Ἴβεν «Χάλλαρ Σόλνες» ἐκ τῶν σκοτεινότερων καὶ συμβολικωτέρων ἔργων τοῦ μεγάλου νοσηγοῦ δραματικοῦ. Μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν, μεθ' ἧς ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὁ «Χάλλαρ Σόλνες» δὲν ἔκμαε τὴν προσδοκωμένην ἐπὶ τοῦ παρισινοῦ κοινῷ ἐντύπωσιν. Ἦσαν μερικαὶ λεπτομέρειαι, ἀλλ' ὡς σύνολον οὔτε ἐννοήθη, οὔτε ὑπάρχει ἐλπίς, κατὰ τοὺς κριτικούς, νὰ ἐνοηθῇ.

— Τὸ «Προσκύνημα» ἐπιγράφεται ἄρκετὰ πρωτότυπος κωμωδία τῶν Βουσερόν καὶ Ὀρνονό, παρασταθεῖσα ἐσχάτως ἐν Παρισίοις διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοῦ θεάτρου Gymnase. Ἡ κυρία Μονγκωγιάν, διήλθε τὴν νύκτα τοῦ πρώτου τῆς γάμου ἐν τινὶ Ἐνοδοχείῳ τοῦ Φονταινεβλό, αἱ δὲ ἀναμνήσεις τὰς ὁποίας ἀπεκόμισεν ἐκ τοῦ περιήρητον πλέον δι' αὐτὴν ταξείδιου, τῆ ἤσαν τὸσον πολῦτιμοι, ὥστε μετὰ τὸ διαζυγίον τῆς, παρακαλεῖ τὸν δευτέρου σύζυγον τῆς νὰ ἐπαναλάβουν τὴν ἀισθηματικὴν ἐκδρομὴν. Ὁ δευτέρος αὐτὸς σύζυγος, παράδοξος ἄνθρωπος, προχωρημένης ἡλικίας, ἦτο γνωστὸς ἐκ τοῦ ὅτι οὐδέποτε συνήπτεν ἐρωτικὰς σχέσεις ἢ μετὰ συζύγου προδιδομένου. Ὡς ἐκδηλώσις τῷ ἐχρησίμευον ἡ ἀναμνηστικότητος ἀποδείξει τῆς ἀπιστίας τοῦ συζύγου καὶ εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν ὀφείλεται καὶ τὸ διαζυγίον τῆς κυρίας Μονγκωγιάν, ἡ ὅποια τὸρα λέγεται κυρία Μπριβολέ. Ἀλλ' ὁ γάμος αὐτὸς δὲν πραγματοποιεῖται ἕως τέλους... Ὁ Μπριβολέ μένει σύζυγος πλατωνικός, ὁ δὲ Μονγκωγιάν, συγχορεύμενος καὶ μετανοῶν, φέρεי πάλιν τὴν σύζυγον του εἰς τὸ Φονταινεβλό. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ Προσκυνηματος ὑπῆρξε μετρία.